Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 118 (15741) | 1981 оной майн 23, суббото | Сэн 2 мүнгэ

hАЙН ШАНАРТАЙ, ЕХЭ ТЭЖЭЭЛЭЙ ТҮЛӨӨ

Тэжээл үйлэдбэрилгые үндэhөөрнь hайжаруулха, нинитын мал ажалые ба хүн зоной хубидаа баридаг малые тэжээлээр хангаха гээшэ хойшолуулашагүй зорилго мүн гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тоологдобо. Тиигэжэ энэ табан жэлдэ орон доторнай мал ажалда али бүхы талаараа хүсэлдүүлэгдэhэн hайн шанартай тэжээлэй найдамтай бааза байгуулха комплексно программа зохёогдожо, тэрэ бэелүүлэгдэжэ захалха юм.

Манай республика дотор абажа үзэбэл, олонхи колхоз болон совхозууд тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө жэл бүри дүүргэдэггүй, мал ажалайнгаа хэрэглэмжые хангадаггүй байна. Бүхы дээрэнь харахада, тэжээл үйлэдбэрилгэ мүнөө үе сагай эрилтэhээ гээгдэжэ ябана. Тэжээлэй шэмэ, шанар биратай дээшэлнэгүй. Олохон ажахынуудта тэжээл хадагалха зэхид hайн байра дуталдана. Тэжээл бэлэдхэхэ технологи хазагайруулагдана. Энээнэй ушарhаа боложо, үбhэ тэжээл гутана, шанараа алдана. Олон ушарта адууhа малда тэжээл бүйлдүүлагдангүйгөөр үгтэнэ, тиигэжэ продукциин единицэ бүрндэ хэмhээ үлүү үбhэ хоол гаргашалагдана.

Бүдүүн, шэмэтэ болон бусад тэжээлэй дутамагhаа боложо, мал ажал хүгжөөлгэдэ hаад ушаруулагдана, адууhа малай ашаг шэмэ бага байhан зандаа, мал олоороо үдэл гарзада оруулагдана, эхэ мал hубайрна. Энээнhээ уламжалан, мал ажалай продуктнуудые худалдаха гүрэнэй түсэб дүүргэгдэнэгүй.

Эдэ бүгэдэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, республика дотор газар тариалан эрхилэлгые нарижуулан hайжаруулха, ургаса ехэтэй тэжээлэй ургамалнуудые ехээр таридаг болохо, хүрьhэнэй үрэжэл дээшэлүүлхэ, уhалагдадаг газараа үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гэхэ мэтэ асуудал зүбөөр шиидхэгдэнэгүй.

Саашадаа нимэ байдалые тэсэхээр бэшэ. Партиин XXVI съездын энэ талаар табиhан зорилгонуудые бэелүүлхын тула дары түргөөр эрид хубилалта хэгдэхэ ёротэй. Тиихэдээ ороной болон республикын түрүү ажахынуудай дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала болоно.

Кабанскын шубуунай фабрикын коллектив жэл бүри горох-обёосой холисо ехээр тарижа, hайн шанартай силос дарахын хажуугаар зундаа, намартаа hү hаалиин малаа, түл түрэсээ шэмэтэй hайн ногоон тэжээлээр хангадаг байна. Энээнэйл ашаар тус ажахын 2200 үнеэнэй тус бүриhөө жэлдэ гурбан мянгаад килограмм hүн hаагдана бшуу.

Зэдын районой Оёорой, Баргажанай Бодоной совхозуудта, Яруунын районой «Коммунизм», Түнхэнэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта болон бусад зарим ажахынуудта нинтын, мүн хубиин малда хүрэхөөр hайн шанартай тэжээл бэлэдхэгдэдэг боложо байнхай. Эдэ ажахынуудта кукуруза, рапс, донник, олон жэлэй ногоонуудые hайнаар ургуулха, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана.

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо тэжээл үйлэдбэрилхэ түсхай цех байгуулагдажа, тэрээндэ хэрэгтэй бүхы техникэ, ажаллаха хүнүүд даалгагдаа юм. Энэ цехые дүршэл ехэтэй агроном Б. Г. Бадмаев хүтэлбэрилнэ.

Хэжэнгын райондо тэжээл үйлэдбэрилхэ ажахынууд хоорондын «Баянгол» нэгэдэл байгуулагданхай. Иимэ түсхай шэглэлтэй предприятинуудай аша туhатай байhань дамжаггүй.

Эдэ түрүүшүүлhээ жэшээ абажа, ажахы, район бүхэн энэ жэлhээ эхилжэ, hайн шэмэ-шанартай, элбэг хүнэ тэжээл үйлэдбэрилхэ хэмжээ ябуулгануудые хаалажа, тэрэнээ бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ захалха шухала. Илангаяа мүнөө үедэ тэжээлэй ургамалнуудай эритдэжэ байхада, энээндэ гол анхарал хандуулагдаха ёртай. Кукуруза, куузику, рапс, хартаабха гэхэ мэтэ үнэтэ ургамалнуудые тариха, ургасынь хойноhоо хаяhалха түсхай звенонуудые эмхидхэжэ, тэдэндэ трактор, машинануудые, минеральна болон органическа үтэгжүүлгэнүүдые хэрэгтэй соонь даалгажа үгэхэ, тарилгын урда тээ, тэрэнэй hүүлээр газараа уhалха аргатэдэнэртэ олгохо хэрэгтэй. Колхоз, совхоз бүхэндэ тэжээлэй ургамалнуудые тариха агротехникэ нарииаар баримталагдаха, тарилгын түсэб заабол дүүргэгдэхэ зэргэтэй. Энээнэй түлөө ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд сэхэ харюусагатай.

Районуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, ажахынуудай партийна организацинууд бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ түсэб ба уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ социалис мүрысөө колхозуудай, совхозуудай, түсхай цехүүдэй, бригадануудай, звено отрядуудай хоорондо үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулха ёhотой. Иимэ түсхай шэглэлтэй цехүүдые ажахы бүхэндэ ойрын үдэрнүүдтэ эмхидхэжэ үргэхэ, тэдэндэ зохидоор ажаллаха, тэжээлэй ургамалнуудай, сабшалангай баян ургаса абаха арга олгохо эрилтэ табигдана.

Энэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эртээнhээ hайн бэлдэхэ, тэрэнние түрүү технологиин гуримаар ябуулха, сенаж болон силос дарахадаа, азодоор баян зүйлнүүдые, химическэ нэмэлтэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, шэмэтэ тэжээл хадагалха байрануудые барихa түсэбтэ дааhаа дүүргэхэ гээшэ мүнөөдэрэй дайшалхы зорилго мүн. Тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хүдөөгэй бүхы ажалшад хабаадаха, городуудай ба тосхонуудай хүдэлмэришэд, hурагшадай, hурагшад тэдэнэртэ али болохоор туhалха байха.

Тэжээлэй ургамалнуудай, үбhэ ногооной найдамтай ургаса абахын тула уhалагдадаг газараа зүбөөр ашаглаха, hайн шанартайгаар, хүсэд нормоор уhалха, минеральна болон органическа үтэгжүүлгэнүүдые хэрэгтэй соонь хэрэглэхэ болоно. Энэ талаар республика дотор соносхогдоhон хоёр hарын туршада нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Тиигэбэшье олохон газарта бүлүүр станцинууд, уhа сасадаг машинанууд дүүрэн хүсөөрөө хүдэлгэгдэнэгүй, илангаяа тэдэнэй олонхинь hүнииндөө зогсоогдошоно. Саашадаа газар уhалха хүдэлмэри колхоз болон совхозуудай, уhалуурийн системэнүүдэй управлениин хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй үдэр бүриин хиналта доро абтажа, үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаха зэргэтэй.

СУУТА ХОНИШОНОЙ ЭНГЭРТЭ АЛТАН ОДОН ЯЛАРБА

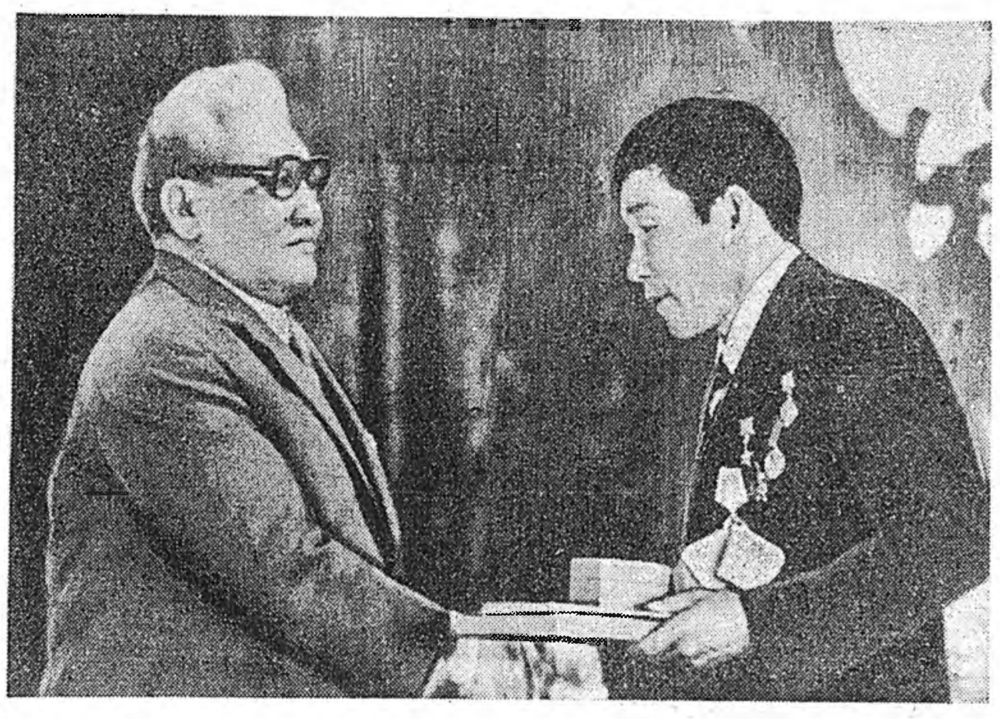

Арбан нэгэдэхи табан жэлые Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Баргажан) хонишод толотомо амжалтануудаар захалба. Колхозой 10.959 эхэ хониhоо 11081 хурьган абтаа гэхэ гү, али зуун хонин бүриhөө 101,1 хурьган түлжүүлэгдэжэ байна.

КПСС-эй XXVI съездые ажалай эрхим амжалтануудаар тэмдэглэхэ гэжэ шиидэhэн эндэхи хонишод hанаhандаа хүрэбэ. Хэрбээ нёдондо зуутан хонишодой тоо 6 байбал, мүнөө хоёр дахин олошороо. Энэ жэлдэ Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн хонишон Дашанима Буоливич Сундуевай отарынхид зуун хонин бүриhөө 153,3 хурьга томо болгожо байна. Социалис Ажалай Герой О. Э. Сангадиева зуунhаа 120 хурьгатай болонхой.

Зуутан хонишодой зэргэдэ Р. Солбоева, Х. Цыденов, Ч-Д. Гатапов, Б. Лубсанов, В. Малатхаева, Б. Борхоноева, А. Ламуева, Е. Бадмаева, Н. Цыдыпова болон бусад ороно.

Байгша оной майн 20-до энэ колхоздо баярай ехэ суглаан болоо. Эндэ КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев ахалагша хонишон Д. Б. Сундуевта Ленинэй орден, «Хадуур ба балта» гэhэн алтан медаль барюулаа **(зураг дээрэ)**.

Энэ суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нүхэр А. У. Модогоев үндэр шагналда хүртэгшые, мүн ажахын бүхы коллективые ехэ амжалтаарнь амаршалаад, колхозой ажалшадай саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай тогтоо. Суглаанда хабаадагшад түрэл партидаа, Совет правительстводо ехэ баяр баясхалан хүргэжэ, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэрине бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы мэргэжэл шадабаряа, хүсэл зоригоо элсүүлхэ байhанаа мэдүүлээ.

В. ОЗЕРОВ.
Авторай фото.

АГИТКОЛЛЕКТИВҮҮДЭЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ СЕМИНАР

Манай республикын политинформатор, агитаторнуудай бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хоёр үдэрэй семинар КПСС-эй обкомой Политгэгээрэлэй байшанда боложо дүүрэбэ.

Түрүүшын үдэр КПСС-эй обкомой секретарь **В. Г. Бирюков**, КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таhагые даагша **Б. Н. Николаев**, обкомой пропаганда болон агитациин таhагые даагшын орлогшо **Д. Б. Шагдуров**, республикын Госпланай түрүүлэгшын орлогшо И. М. Данзанов лекцинүүдые уншаба. КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд тухай, тэдээнhээ уламжалан, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Буряад ороной промышленностиин болон хүдөө ажахын урда табигдаhан зорилгонууд, партиин түсэбүүдые бэелүүлхын тула бүгэдэ арадай тэмсэлдэ үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэй дүүргэхэ уялганууд тухай энэдэ хэлэгдэбэ. Түгэсхэлдэнь КПСС-эй обкомой лектор **Ю. П. Болдонов** уласхоорондын байдалаар лекци уншаа. Хоёрдохи үдэрынь КПСС-эй обкомой таhагые даагшын орлогшо **В. В. Заикина** болон бусад үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** республикын политинформатор, агитаторнуудай бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Манай корр.

ТБИЛИСИДЭ ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГА БОЛОБО

ТБИЛИСИ. (ТАСС). Тбилисиин аэропорт hайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. СССР-эй Гүрэнэй тугай хоёр талаарнь 15 союзна республикын тугууд hэбшээ hалхинда далбан намилзана. Талмай дээрэ—КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдэй портредууд. Хүнүүдэй нюур шарай баяраар халина: республикын ажалай түрүүшүүл, партиин, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд, домог суута Бага газарта болоhон байлдаануудта хабаадагшад, аха дүү бүхы республикануудай национальна хубсаhа хунараа үмдэhэн түлөөлэгшэд, сэрэгэй начальнигууд, нинитын түлөөлэгшэд, пионернууд эндэ сугларанхай. Ород болон грузин хэлэн дээрэ бэшэгдэhэн «Совет Грузи Танине, хүндэтэ Леонид Ильич, халуунаар амаршална!» гэhэн уряа лозунгнууд аэропортын байшан дээрэ харагдана.

Грузида Совет засагай тогтоогдоhоор, Грузиин Компартиин байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан hайндэртэ хабаадахаяа КПСС-эй болон Совет гүрэнэй толгойлогшо майн 21-дэ эндэ ерэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Д. Ф. Устинов ерэлсээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе, Грузиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. Г. Гилашвили, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ З. А. Патаридзе болон Грузиин ССР-эй бусад хүтэлбэрилэгшэд самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ Леонид Ильич Брежневые хүндэмүүшэ халуунаар амаршалан угтаба.

Ойн баярай hайндэртэ хабаадахаяа ерэhэн Москвагай, Ленинградай, союзна республикануудай делегацинуудай толгойлогшонор: КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд Г. А. Алиев, Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай нэгэдэхи секретарьнар П. П. Гришкявичус, А. Э. Восс, Т. У. Усубалиев, Д. Расулов, К. С. Демирчян, Молдавиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. П. Калин, Туркмениин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. Язкулиев, Эстониин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. Г. Кэбин, КПСС-эй Ленинградска обкомой хоёрдохи секретарь Н. Я. Суслов гэгшэд нүхэр Л. И. Брежневые угтаhан байна.

Партиин Абхазска, Аджарска, Урда-Осетиин обкомуудай нэгэдэхи секретарьнар Б. В. Адлейба, В. Р. Папунидзе, Ф. С. Санакоев, Грузиин ССР-тэй хилэлдэг автономито республикануудай партиин обкомуудай нэгэдэхи секретарьнар: Дагестанай — М.-С. И. Умаханов, Хойто-Осетиин — Б. Е. Кабалоев, Чечено-Ингушай — А. В. Власов, Кабардино-Балкарай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ К. С. Кушхов; КПСС-эй крайкомуудай нэгэдэхи секретарьнар: Краснодарай — С. Ф. Медунов, Ставропольин — В. С. Мураховский гэгшэд аэродром дээрэ байлсаа.

Пионернүүдэй табиhан олон зуугаад гулабхаанууд аэропорт дээгүүр ниидэбэ. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ Леонид Ильич Брежневые эдир үетэн иигэжэ амаршалба.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Э. А. Шеварднадзе хүндэлэлэй харуулай урдуур үнгэрэн гараа. Харуулай начальник КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэдэ рапорт үгэбэ.

СССР-эй ба Грузиин ССР-эй Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

Грузиин эртэ урдын заншалай ёhоор, Тбилисиин эгээл хүндэтэй, эгээл үндэр наhатай эрхэтэд хүндэтэ айлшанаа угтаhан байха юм. Республикын гүрэнэй хоор грузин арадай юрөөл дуу гүйсэдхэбэ.

СССР-эй арадай артистка В. Анджапаридзе Леонид Ильич Брежневтэ хандажа, үгэ хэлэhэн байна. Грузиин ССР-эй газар дээрэ Танине манай арадай үмэнэhөө үнэн зүрхэнhөө амаршалха агууехэ нэрэ хүндэ бидэнэртэ тудаба гэжэ тэрэ хэлээ. Арбан жэлэй урда тээхидэл адляар Грузи Танине инаг дуратайгаар, хүндэмүүшэ халуунаар угтажа байна.

Республикадамнай ехэ юумэ хэhэнэйтнай түлөө, манай hайндэртэ ерэжэ, бүхы грузин арадые баярлуулха арга олгоhонойтнай түлөө Танда, хүндэтэ Леонид Ильич Брежнев, баясхалан хүргэнэбди.

Тбилиси хотын хүндэтэ эрхэтэнэй дурасхаалта тэмдэг Л. И. Брежневтэ барюулагдаа. Тэрээндэ болон бусад айлшадтаа баглаа сэсэгүүдые барюулба.

Нүхэр Брежневэй бага газарайхидтай уулзалга зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ байба. Фронтовой политкомиссараа тэдэ зүрхэ сэдьхэлhээ халуунаар амаршалаа. Уулзалгын тиимэ удаан саг соо болоогүйшье hаань, дулаан жэлнүүдэй харгы замуудаар үнгэрhэн дурсалга домоглолуудаа хүн бүхэн hанан hанан хөөрэhэн байна.

Леонид Ильич Брежнев болон бусад нүхэд автомашинануудта hуужа, город тээшэ шэглэн ошобо. «Арадтала нэгэдэлтэй байхадаа, парти хүсэтэй», «Партитаяа нэгэдэлтэй байхадаа, арад хүсэтэй!», «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэбди!», «Аха дүүнэр бата нэгэдэлээрээ хүсэтэй!», «Коммунизм байгуулагша, эб найрамдалай түлөө залан сэхэ тэмсэлшэ—совет арадта алдар соло!» гэhэн үрла лозунгнуудаар, тугуудаар, гоё hайхан панноnуудаар шэмэглэгдэhэн үйлсэ гудамжануудтаа энэ үдэр ниислэл хотын бүхы хүн зон гараhан юм шэнгээр үзэгдэнэ. Тбилисиинхид хүндэтэ айлшанаа халуунаар, грузин арадай хүндэ ёhоор амаршалан уттаа.

ХАМТЫН ШЭНЖЭЛГЭНҮҮДЭЙ ПРОГРАММЫЕ ТҮГЭСХЭН

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Владимир Коваленок, Виктор Савиных, Леонид Попов болон Думитру Прунариу гэгшэдhээ бүридэhэн уласхоорондын экипаж замбуулинай «Салют-6»—«Союз Т-4»—«Союз-40» комплекс дээрэ хамтын шэнжэлгэнүүдые түгэсхэжэ байна.

«Союз-40» онгосые Газартань бусааха бэлэдхэл эхилээ. Космонавтнууд онгосын хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые шалгана, хэгдэhэн шэнжэлгэнүүдэй материалнуудтай контейнернүүдые буулгалгын аппаратда абаашажа толхоно.

Медицинскэ хиналтын мэдээнүүдтэй ба экипажтай радиогоор хөөрэлдэhэнэй ёhоор, нүхэд Коваленок, Савиных, Попов болон Прунариу гэгшэдэй бэе hайн.

Замбуулинай комплекс дээрэхи хүдэлмэри хараалагдаhан графигай ёhоор ябуулагдана.

ВЕНОГУУДЫЕ ТАБИБА

ТБИЛИСИ. (ТАСС-ай түсхай корр). Жаран жэлэй туршада соо совет Грузиин түйлаhэн бүхы амжалтанууд хадаа Владимир Ильич Ленинэй захяа заабаринуудые бодото дээрэнь бэелүүлгын, ленинскэ национальна политикын хэлбэришэгүйгөөр илан мандалгын үрэ дүн болоно.

Майн 21-дэ совет Грузиин ба Грузиин Компартиин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан hайндэрэй урда тээхэнэ, республикын ниислэл хотын ажалша коллективүүдэй, партийна, совет болон нинитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, парти болон ажалай ветеранууд Тбилисиин В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Түбэй талмай дээрэ ерэhэн байгаа. Коммунис парти болон дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнине байгуулагшада зорюулагдаhан памятник эндэ бодхоогдонхой.

Эндэ ерэhэн Леонид Ильич Брежневые сугларагшад үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалба. Нүхэд В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай нэгэдэхи секретарьнар, Грузиин ССР-эй хүтэлбэрилэгшэд, ойн баярай hайндэртэ хабаадалсахаяа ерэhэн делегацинууд тэрээнтэй хамта ерэhэн байна.

Кремлиин курантнууд соохино, «Ленин холодоо бидэнэртэй хамта» гэhэн дуунай аялга хүгжэм талмай дээгүүр hүр жабхалантайгаар соностоно.

Нүхэр Л. И. Брежнев В. И. Ленинэй хүшөөгэй дэргэдэ венок табиба.

Грузиин Компартиин ЦК-haa, Грузиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумhээ, республикын Министрнүүдэй Соведhээ, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдhээ, Москвагай, Ленинградай, союзна республикануудай делегацинуудhаа хүшөөгэй дэргэдэ веногууд табигдаhан байна.

Удаань Л. И. Брежнев болон бусад нүхэд Тэнигэрэгүй солдадай хүүрэй оршодог Илалтын сэсэрлигтэ ошобо. Республикын ба Грузиин Компартиин ойн баярта зорюулагдажа, Алдар Солын асари ехэ хүшөө эндэ бодхоогдоо. «Илалта» гэhэн хүшөө тэрэнэй гол зүйл болоно. Эхэ-эсэгэнэрэй, Совет Эсэгэ оронойнгоо урда нангин уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэhэнэйнь түлөө хүбүүдтээ баяр баясхалан хүргэжэ байhан ажалша эхэнэрэй дүрэ зураг металлаар шэрээгдэнхэй. Баатар-сэрэгшэдтэ, илагша-сэрэгшэдтэ шагналые hүлдэлhэн дуб модоной набшаhа тэрэ гартаа баринхай. Фонтанууд, «Илалтын тугууд» гэhэн мозаикын панно болон олон табсантай хүүюур гэхэ мэтэ зүйлнүүд мүнхэлэлгын хүшөөдэ ороно.

Грузиин алдарта хүбүүд Соведүүдэй ороной бүхы арад түмэнтэй хамта ээм ээмээ ниилүүлэн жагсажа, гитлеровскэ фашизмые hамна бута сохёод, манай түйлаhан Илалтын тугые үндэр дээрэ үргэжэ ябалсаhан байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай талмайнууд дээрэ 700 мянга шахуу грузин сэрэгшэд дайлалдаа hэн. Эдэнэй 164-ниинь Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй, олон арбаад мянганиинь орден, медальнуудаар шагнагданхай. Дарагдаhан рейхстаг дээрэ Илалтын туг намилзуулагшадай дунда грузин Мелитон Кантариин ябалсаhые манай Эхэ орон хэзээдэшье мартахагүйл.

Түрүүшын үдэрhөө hүүлшын үдэр хүрэтэр дайнай харгы замаар гаталан дабшаhан эгээл хүндэтэ айлшан Леонид Ильич Брежневые Алдар Солын хүшөө нээхыень уриhан байгаа. Тэрэ улаан лентыень Л. И. Брежнев хайшалба.

Нүхэд Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, Т. Я. Киселев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд Алдар Солын хүшөөгэй хэтэ мүнхын галай дэргэдэ веногуудые табиба.

Социалис Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ, бэеэ даахан байдалай түлөө ами наhаяа үгэhэн хүнүүдэй дурасхаалые эдэнэр минута соо дуугай байжа, ёhолон хүндэлөө.

В. И. Ленинэй хүшөөгэй, Алдар Солын хүшөөгэй дэргэдэ веногуудые табиха үедэ Советскэ Союзай ба Грузиин ССР-эй Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэhэн байна.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд—ябаган сэрэгшэд, лётчигууд, морягууд жэгдэ алхасаар дабшажа, баяр ёhололые түгэсхэбэ.

* * *

Э. А. Шеварднадзиин удэшэлгөөр Л. И. Брежнев энэ үдэр Тбилисиин үзэсхэлэн hайхан газарнуудтай танилсаба. Тэрэ ниислэл хотын шэнэ барилгануудые, городой эртэ урдын хубинуудаар ябажа хараhан байна.

...НОИСКУССТВЫН ҮНДЭР ДЭЭДЭ УГ ЗОРИЛГОНУУДАЙ ТҮЛӨӨ

СССР-эй кинематографистнуудай IV съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ

...н 21-дэ Москвада, ...иин Ехэ ордондо СССР-... кинематографистнуудай ...съезд хүдэлмэреэ дүүр... Олон үндэhэ яhатанай ... киноискусствын шада... экранай зохёолнуу... ...сүртал бодолой болон hайханай хэмжээе дээ...лхэ, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр кинематографиие саашадань хүгжөөхэ замуудые хараалhан байна.

Съезд СССР-эй Кинематографистнуудай холбооной хүтэлбэрилхы органуудые hунгаа.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ бэшэгые съездэ хабаадагшад ехэ зоригжолтойгоор баталан абаа. Ленинскэ партиин тэрэнэй үмэнэ табиhан зорилгонуудые киногой хүдэлмэрилэгшэд нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ, коммунизмын үндэр дээдэ уг зорилгонуудаар нэбтэрhэн искусствые дээдэ хэмжээндэ гаргаха гээд тэдэнэр мэдүүлнэ.

* * *

Съезд дээрэ hунгагдаhан СССР-эй Кинематографистнуудай холбооной правлениин пленум боложо үнгэрөө.

Пленум зохёохы хүдэлмэрилэгшэдэй холбооной правлениин секретаряар Л. А. Кулиджановые hунгаа.

(ТАСС).

ПИОНЕРНҮҮДТЭ САЛЮТ!

...ы союзна республика... эдир түлөөлэгшэд ...оронойнгоо ниислэл хо... мартагдашагүй hанам... дурасхаалнуудые, шэнэ ...нгөө адресуудые аба...обо. Эндэ майн 21-дэ пионернүүдэй бүхэсоюзна VII слет дүүрэе.

КПСС-эй XXVI съездэ зорюулагдаhан ороной эдир ленинецүүдэй гол сборой программа удха түгэлдэр ба элдэб янзын байгаа.

Партиин болон комсомолой, дайнай ба ажалай ветерануудтай сэдьхэл хүдэлгэмэ уулзалганууд болоо. Үхибүүд предприятинууд болон hургуулинуудаар, министерствэнүүдээр ябаhан, ниислэл хотын ба Москва шадарай дурасхаалай газарнуудаар ябажа хараhан байна.

Эдир ленинецүүдэй хуралдаае баярай оршон байдалда түгэсхэлгэ дээрэ пионернүүдэй габшагай хэрэгүүдэй бүхэсоюзна табан жэлдэ старт үгтөө.

Слетдэ хабаадагшад нүхэр Л. И. Брежневтэ амаршалгын бэшэг эльгээгээ.

(ТАСС).

ГЭЭГДЭЛ ШЭДГҮЙГӨӨР

Улаан-Үдын шэлэй заводой коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэхэ гэhэн мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, hүүлэй сагта муу бэшэ үрэ дүн туйлана. Цехүүдэй мастерска участогуудай, бригадануудай коллективүүд хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллажа байнхай.

Хүдэлмэришэдэй олоороо оролдоhоной ашаар лэ эрхим шанартай продукци ехээр гаргагдажа, даабари үлүүлэгдэнэ. Заводой коллектив байгша оной дүрбэн hарын даабариhаа гадуур 49 мянган түхэригэй продукци худалдажа, амжалтаяа улам арьбадхахаар шиидэнхэй.

З. ГОМБОИН,
Улаан-Үдын шэлэй заводой инженер.

УЛААН ТУГАА АЛДАХАГҮЙБДИ

Оёдолой «Байгал» нэгэдэлэй коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоод, амжалтатайгаар ажаллана. Байгша оной нэгэдэхи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдэй ёhоор манай «Байгал» нэгэдэлэй коллективтэ КПСС-эй Советскэ райкомой, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдаhан байна.

Манай нэгэдэлдэ түрүү ательенүүд болон цехүүд жэлhээ жэлдэ олошорно. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлэй нэгэдэхи кварталай дүнгөөр 25 коллектив түсэбөө үлүүлhэн байгаа hаа, мүнөө жэлдэ тэдэнэй тоо гүшан нэгэн болоо.

Байгша оной нэгэдэхи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгүүд hаяхан гаргагдаа. Улаан-Үдын 7-дохи ательегэй коллектив 1-дэхи hуури, «Одон» ательегэй коллектив 2-дохи, хубсаhа шэнэлэн заhабаридаг цехэй коллектив 3-дахи hуури эзэлhэн байна. Тиихэдэ хубсаhа шэнэлэн оёдог цехэй Т. И. Понушковагай, Л. В. Лебедевагай ударидадаг бригадануудта КПСС-эй Советскэ райкомой, районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын вымпелнүүд барюулагдаа.

В. БАШКИНА,
оёдолой «Байгал» нэгэдэлэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ
тобшо мэдээсэл

ЭДЭБХИТ ЭДЭЙ hУРАЛСАЛ

«Родина» колхозой парткомой үзэл сурталай эдэбхитэдэй семинар үнгэргэбэ. Энэ семинарта колхозой бүхы пропагандистнар, агитаторнууд болон политинформаторнууд уригдаа юм. Семинарай гол зорилгонь гэхэдэ, механизаторнуудай дунда агитационно болон ниитэ-политическэ хүдэлмэриие hайжаруулха болоно.

Семинар дээрэ колхозой парткомой секретарь А. Л. Семенов элидхэл хэжэ, сүүлээрнай байгша оной үнгэрhэн дүрбэн hарын дүнгүүдтэй танилсуулhан, механизаторнууд болон малшадайнгаа энэ жэлэй түрүүшын хахад жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ зорилгонууд дээрэ тогтоhон байна. Тиихэдэ Хүдэрэй больницын ахамад врач С. А. Доржиев КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые үндэhөөр энэ табан жэлдэ медицинын хэрэгжэхэ байhан тухай хөөрэжэ үгөө. Арадай депутадуудай Тамирай сельскэ Советэй социальна хүгжэлтын түсэбүүд тухай тэрэнэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Р. Агафонов хэлэжэ үгөө.

Семинарай түгэсхэлдэ КПСС-эй райкомой агитаци болон пропагандын таhагые даагша А. Г. Задорожный агитаторнууд, политинформаторнууд болон элидхэлшэдэй КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые хүн зондо тайлбарилан ойлгуулха зорилгонууд тухай хэлэhэн байна.

Н. ИСАЕВ.

Хяагта.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ЭДЭБХИТЭД

ЗОНДОО ТУhАТАЙГААР...

Стол дээрэ КПСС-эй XXVI съездын материалнууд дэлгэрээтэй. Хажуугаарнь «Политический словарь», «Справочник пропагандиста и агитатора», «Новое время», «За рубежом» гэхэ мэтэ ном, газетнүүд ябталаатай. Эдэ бүгэдые уншажа, конспект бэшэжэ, бишыхан саарhан дээрэ цитатануудые бэлдэжэ hуухан хүн хэн гэбэл, Түнхэнэй районой Монгойн территориальна партийна организацин пропагандист Александр Лопсоновich Танхаев болоно. Энэ нүхэрнай наймадахи жэлээ пропагандистын уялга дүүргэжэ ябана. Нэгэтэ бэшэ грамотануудаар шагнагдаhан байха.

Байгша hуралсалай жэлдэ тэрэнэй хүтэлбэрилгэ доро «КПСС-эй гадаадын ба дотоодын политикын гол шухала асуудалнууд» гэhэн курс түгэсхэгдөө. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэгдэhэн КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл шудалагдаа hэн.

—Александр Лопсонович, марксизм-ленинизмын hургаалые шагнагшадта ойлгуулха талаар нилээд дүршэлтэй болоhон байнат, энэ харюусалгатай хүдэлмэриин ниитэ hайн мэдэхэт. Энээн тухай хөөрэжэ үгыт, — гэжэ Л. Танхаевта хандабабди.

—Пропагандистаар удаан саг соо хүдэлхэдэ ехэ туhатай гэжэ hананаб. Тиихэдээ жэлhээ жэлдэ хүнэй мэргэжэл дээшэлдэг байна. Би наймап жэлэй хугаса соо «Философиин үндэhэнүүд», «Политэкономиин үндэhэнүүд», «Научна коммунизм», «XXV съездын материалнууд», «Хүгжэлтэ түгэс социализмын конституци» гэhэн курснуудые зааhан байнаб. Энэ ганса шагнагшадта бэшэ, харин илангаяа пропагандистда өөртэнь туhатай. Жэл ошохо тума ниитынгээ энэ уялгада улам абьяастайгаар хандадаг, эдэбхи үүсхэл гарган хүдэлхэ, дуран хүрэдэг байха байна, — гэжэ Александр Лопсонович харюусаба.

Нүхэр Танхаевай хэшээлнүүд ехэ hонирхолтой байдаг. Марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые hайн ойлгожо абахын тула шагнагшадынь тус тус тэмдэгүүдээр тусхай конспектнүүдые бэшэдэг. Ойлгоогүй юумэеэ пропагандистhаа заабол hуража абадаг. Тиихэдэ пропагандист шэнэ тэмэдэ ороходоо, шухала шухала зүйлнүүдыень тобшохоноор шагнагшадайнгаа дэбтэрнүүдтэ бэшүүлдэг. Үшөө юун гайхалтай байбаб гэбэл, тус полит-hургуулида hуралсалайнгаа болон ажал хүдэлмэриингөө талаар илгаатай хүнүүд—парторганизацин секретарь, дээдэ hургуулитай П. Р. Булгутовhаа эхилээд, дунда hургуулитай хонишон Д. Д. Ошорова хүрэтэр hурадаг. Энэ нүхэдые адли тэгшээр hонирхуулhан ушар халаа пропагандистын нилээд ехэ шадабаритайе гэршэлнэ.

Хонишон Дарья Дампиевна Ошорова Туранай совхозой Монгойн бригадын конторохоо холошог, 3—4 километр зайда, Булагта гэжэ хадын хормойдо үбэлжэдэг. Тиибэшье хэшээлдээ нэгэшье хожомдожо үзөөгүй. Ажалдаашье амжалтануудые жэлhээ жэлдэ түйладаг. Зуун эхэ хонин бүриhөө 85 хурьга абаха, 2 килограмм 800 грамм нооho хайшалха социалис уялгаяа хододоо дүүргэдэг юм. Мүн нютагаймнай эрхэ байдалда энэмнай ехэ амжалта болоно. Юуб гэхэдэ, үбhэ багаар абалаг жэлдэ хонин бүхэндэ оройдоол 18 килограмм үбhэн хүртэлэг дээрэhээ, хонидоо үлэр бүри хала уулаар үбэлдөөшье бэлшээхэ ушар гарадаг. hайнаар ажаллаhанайнгаа түлөө Дарья Дампиевна совхозойнгоо дирекци, парткомой болон рабочкомой зүгhөө шагналнуудые абаа hэн. Хоёр жэлэй саана КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаад, мүнөө гэшүүн болоод байна. Энэ hайн hайхан хэрэгтэмнай политhургуули ехэ нүлөөлөө гээд нүхэр Ошорова мэдэрдэг юм.

—Ямар хадаа пропагандистын хэшээлнүүд хонишондо туhатай байбаб, — гэжэ hурахала:

—Александр Лопсонович лекцисэ hонирхолтойгоор үнгэргэдэг. Үгэ хэлэнинь ульгам. Хододоо өөрынгөө үгөөр хэлэдэг. Партийна документнүүдэй удхые тайлбарилхадаа, республикынгаа, районойнгоо болон совхозойнгоо ажал хэрэгүүдые hүүлшын тоо, баримтануудаар гэршэлэн харуулдаг. Хажуугаарнь дэлхэй дээрэ юун болоно байнаб, СССР дотор най ямар амжалтанууд hүүлэй үедэ түйлагланаб гэжэ хуу мэдэжэ абахаш. Элэ үйлэ хэрэгүүдтэ манай пропагандистын өөрын хараа шугамтай, тайлбарилха онсо өөрын оньhон аргатай байхадань, маанад, шагнагшад, досоогоо омогорхол түрэн, баясадагбди, — гэжэ Дарья Дампиевна хэлээ hэн.

Энэ хэлээшыень КПСС-эй Түнхэнэй райкомой гэшүүн, хонишон Д. Д. Санжихаева, библиотекарь Л. Г. Полубенцева, таможниин хүдэлмэрилэгшэ К. Д. Гыргенов, наймаалагша Д. Г. Урмакова, ветврач Д. Н. Молонтоев гэгшэд нэгэн дуугаар дэмжэхэ. Эдэ нүхэднай ажал хүдэлмэридөө булта hайнаар хандадаг, социалис уялгануудаа жэлhээ жэлдэ үлүүлэн дүүргэдэг юм.

Монгойн сомоной соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Н. Дёмин хэдэн жэлэй туршада Александр Лопсоновичын семинарта хабаададаг.

—Полит-hургуулимнай хэшээлнүүд манда ехэ туhатай байдаг гээшэ. Шагнагшадай ухаан бодол хүгжэжэ, партиин политикые үнэн зүбөөр, гүнзэгыгөөр ойлгожо абанабди. Тиигэжэ хужарлан урмашаhан нүхэдэй өөhэдөө юумэ ойлгохо, уншаха лураниинь хүрэдэг, ажалдаашье тэдэ амжалтануудые түйладаг. Парторганизацин секретарь П. Р. Булгутов билэ хоёр хонишодтой хөөрэлдөө хэхэдээ гү, али лекци уншахадаа гү—хэшээлэйнгээ материалнуудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэдэг, — гэжэ нүхэр Демин хөөрэнэ.

Д. ЛЫГДЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

БАМ

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ АРГАТАЙ

Үдэр hүнишье эндэ эршэтэ ажал орьёлон бусалжа байдаг. Пневматическа балтануудай ташаганаха абяан, хүнүүдэй шанга шангаар оог табилдан хөөрэлдэхэнь, оньhон түхеэрэлгэнүүдэй хүнхинэхэнь минутыншье туршада замхадаггүй. Хүдэр дорюун, залуу хүбүүдэй туха сүлөөгүй ажаллажа байхыень харахада одоол урмашахаар. 25 метр ута рельснүүдые шпалануудта бүхэлэн хадаха гээшэ тиимэшье бэлэн ажал бэшэ ааб даа.

— Хэрбээ рельснүүдэй, шпалын бии hаань, халаанай туршада 700—800 метр рельс шпалануудта хадажа, бүхэлхэ аргатай байдагбди. Заримдаа рельс дуталдаха, үгы гэбэл, шпала саг болзортоо асарагдахагүй. Эдэ бүгэдэ бидэнэй ажал хүдэлмэридэ hаад хэдэг. Тиибэ ябашье, халаан бүриингөө даабари үлүүлхын тула яhала оролдонобди, — гэжэ бригадир Вячеслав Бритиков томоотойгоор хэлэнэ.

Рельснүүдые шпалада хадажа бүхэлхэ участок БАМ-ай гол шухала участогуудай нэгэниинь мүн болоно. Вячеслав Бритиковэй хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд тон харюусалгатай ажал хэжэ байдагаа hайн ойлгоно. Тиимэhээл арга боломжонуудаа сүм хэрэглэн, халаан бүриин даабари үлүүлхын тула тэмсэдэг, урдаа табиhан зорилгоёо бэелүүлжэ шададагшье.

Вячеслав Бритиков үшөөл залуу. Гэбэшье ажал хүдэлмэри эмхидхэхэдээ тон бэрхэ юм. Вячеслав наймадахи жэлээ БАМ-ай барилгада хабаадалсана. Сибириин суута Лена мүрэнэй эрьеhээ БАМ-ай барилга эхилhэн. Самсаал сабшаа, байрын гэрнүүдые бодхоо, түмэр харгын рельс табилсаашье. Дүршэл шадабаритай, оролдосотой бэрхэ хүдэлмэришэниие рельснүүдые шпалада хадажа бэлдэхэ тон харюусалгатай участогто эльгээгээ бэлэй. Тэрэнэй бэлдэhэн рельснүүд Эрхүүгэй участогта табигдаа.

— Бригададамнай арбан долоон хүн. Бултадаа оролдосотой hайнаар ажалладаг. Хүдэлмэриин олон ондоо мэргэжэл шудалhан дээрэhээ халаан бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлнэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэнэ. Иван Середин, Григорий Григолошвили, Алексей Сулин болон бусад эрхим түрүү ажалаараа бэшэнэй дундаhаа шалгарна. Бидэ бултадаа нэгэ hанал бодолтойгоор ажалланабди, —гэжэ В. Бритиков нүхэдөө магтана.

Түмэр замай «Нижнеангарск-1» станци Байгалай хойто эрьедэ, Тыя голой адагта оршонхой. Локомотивууд хонгёо шангаар хуугайлан, ашаатай вагонуудые шэрэн ерэнэ. Хэдэн арбаад вагонуудhаа ашаан буулгагдажа байна. Хэдэхэн жэлэй саанахана эндэ нарhан тужа ногоорон харагдадаг бэлэй. Түмэр замай томохон станцида мүнөө эршэтэ ажал орьёлон бусална. Ашаатай машинанууд хойно хойноhоо hубарин гүйлдэнэ. Энэ станциин хажуудахана рельснүүдые шпалануудта хадажа бэлдэхэ участок оршоно.

— Жэлэй эхинhээ 47 километр замда хүрэхэ рельс бэлдэбди. Байгша ондо хэхэ ажалнай тон ехэ. Юуб гэхэдэ, Уоян хүрэтэр түмэр харгы [illegible] — гэжэ В. Бритиков [illegible].

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: бригадын гэшүүд (зүүн гарhаа) В. Орешенков, А. Карманчиков, Ф. Киндер, А. Писарев, А. Бураченко.

Ф. ПИЛЮГИНЭЙ фото.

ШЭНЭ НЭГЭДЭЛ ЭМХИДХЭГДЭБЭ

Үрэ жэмэс, овощ үйлэдбэрилхэ талаар ажахын тоосоото Буряадай республиканска аграрно-промышленна нэгэдэл эмхидхэхэ тухай тогтоол КПСС-эй обкомой бюро болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет hаяхан абаа. Тиихэдээ үрэ жэмэс, овощ ехээр үйлэдбэрилхэ арга боломжонуудай яhала биишье hаа, эдэ продукци үйлэдбэрилхэ хэмжээн, тэрэнэй ассортимент болон шанарынь республикын хүн зоной дээшэлhэн эрилтэнүүдтэ хүрэнэгүй гэжэ тэмдэглэhэн байна.

Эдэ продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ, буйлуулха, хадагалха ба хүн зондо худалдаха хүдэлмэриин олон захирганануудта мэдэлтэй предприятинуудта болон организацинуудта хэгдэдэг дээрэhээ полиhоо хэрэглэгшэдтэ хүрэтэрөө тэрэ ехээр хороно, хосорно, ажалай болон материальна гаргаша үрэ багатайгаар хэрэглэгдэнэ. Мүн эдэ продукци үйлэдбэрилгэдэ ба зөөлгэдэ промышленна технологи болон ажал ехэтэй хүдэлмэри оньhожоруулга муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ, овощ хадагалха ба буйлуулха хүдэлмэриин материально-техническэ баазые хүгжөөлгэ гээгдэлтэй, тэрэниие хэхэ амhартануудаар. зөөхэ тусхайта транспортаар ажахынууд хангагданагүй.

Овощ болон тэрэнэй буйлуулагдаhан продукцяар хүн зониие ойрын сагта hайнаар хангадаг болохо зорилгоор, мүн энэ талаар КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1980 оной декабриин 16-най, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудые бэелүүлэн, КПСС-эй обкомой бюро болон республикын Министрнүүдэй Совет «Бурятплодоовощхоз» гэдэг ажахын тоосоото аграрно-промышленна нэгэдэл байгуулха гэhэн шиидхэбэри гаргаа.

«Бурятплодоовощхоз» Улаан-Үдэ городто байрлаха. Тэрэнэй мэдэлдэ Загарайн районой Онохойн, Эрхирэгэй, «Дружба» совхозууд, Улаан-Үдын районой «Пригородный», «Заветы Ильича» совхозууд, Прибайкалиин районой Ильинкын, Сэлэнгын районой Шасарганын совхозууд, Сэлэнгын плодопитомник, горплодоовощторг бүхы бааза болон магазинуудтаяа, Үнэгэтэйн болон Кабанскын плодовоовощной заводууд оруулагдаhан байна.

«Бурятплодоовощхоз» гэдэг аграрно-промышленна нэгэдэл хадаа ажахын эдэ hалбаринуудые хүгжөөхэ, өөрынгөө мэдэлдэ ороhон ажахынуудай хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, худалдаха ба буйлуулха түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлхэ талаар сэхэ харюусаха, нэгэ гуримай техническэ политика баримталха, эгээн түрүү ба алмалта хэхэ технологи зохёохо, эрдэмэй түйлалтануудые ба түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ уялгатай.

Зүгөөр хүн зонhоо болон энэ нэгэдэлдэ ородоггүй колхозуудhаа, совхозуудhаа үрэ жэмэс, овощ болон хартаабха худалдан абаха, тэрэниие республикын Министрнүүдэй Соведэй хубааhанай ёhоор худалдаха хүдэлмэри Буркоопсоюзда, спиртын болон крахмал гаргадаг предприятинуудта хэрэгтэй хартаабха бэлэдхэхэ уялга Эдеэ хоолой промышленностиин министерствэдэ үлөөгдэhэн байна.

ҮРЭ ЖЭМЭС, ОВОЩ— ТҮХЭРЕЭН ЖЭЛ СОО

Ороной үрэ жэмэсэй болон овощой ажахы бэеэ даанхай hалбари болгогдон амяарлагдажа, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ горитой ехэ хубилалта хэгдэбэ.

Үрэ жэмэс болон огородой эдеэгээр хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые бүри hайнаар хангаха хэрэгтэ түбхын түрүүн иимэ шиидхэбэри зорюулагданхай гэжэ СССР-эй үрэ жэмэсэй болон овощой ажахын министр Н. Т. Козлов ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ. hүүлэй үедэ манай орон дотор үрэ жэмэс болон овощ бүри ехээр суглуулагдажа бэлэдхэгдэнэ. Жэлдээ дунда зэргээр 26 миллион тонно овощ ба ногоон ургамалнууд, 10 миллион тонно үрэ жэмэс, 86 миллион тонно хартаабха үйлэдбэрилэгдэдэг байна. Энэ бага бэшэ. Гэбэшье поли дээрэhээ магазинуудта хүрэтэр асарагдаха замдаа ехэ продукци гээгдэдэг, шанараа алдадаг байха юм.

Жэшээнь, үнгэрhэн табан жэлдэ нэгэ хүнэй хүртэсэдэ абахада, овощ болон жэмэс хэрэглэлгэ тэрэниие үйлэдбэрилгын хэмжээндэ орходоо нилээд удаанаар дээшэлhэн байгаа, — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съездэ хэhэн тоосоото элидхэл дотороо тэмдэглээ hэн.

Эдэ заабаринуудые бидэ ажал ябуулгадаа баримталха болонобди. Министерство продукци үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ, буйлуулха, хадагалха талаар ниитэ нэгэн техническэ политика бэелүүлжэ эхилээ.

— **Энээн тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгыт.**

— Эдэ юун тухай [illegible], үрэ жэмэсэй болон овощой конвейер түхэреэн жэл соо таhалгаргүй hайнаар хүдэлхэ [illegible] тусхай шэглэлтэй совхозууд, теплицэ комбинадууд, ажахынууд хоорондын нэгэдэлнүүд, консервын заводууд, болбосоруулгын предприятинууд, продукци хадагалха баазанууд, худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд. Бүри hая болотор эдэ эмхи зургаанууд элдэб министерство болон албан зургаануудта мэдэлтэй байгаа. Тиигэжэ олохон асуудалнуудые шиидхэлгэдэ hаад түбэг хэдэг hэн. Мүнөө предприятинууд болон эмхи зургаанууд манай министерствэдэ дамжуулагдажа байна. Узбекистанда, Казахстанда, Таджикистанда, Азербайджанда, Грузида, Молдавида, Литвада энэ хүдэлмэри яаралтай түргэн, hайнаар үнгэргэгдэнэ. Гэхэтэй хамта зарим республиканууд ямаршье үндэhэ баримтагүйгөөр энэ хүдэлмэри унжагайруулагдана. Үрэ жэмэсэй болон овощой агропромышленна ниитэ нэгэн комплексые эмхидхэхэ үедэ нютагай партийна болон совет органуудай, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэлэгдэhэн түбэй тус тус албан зургаануудай али бүхы туhаламжа манда хэрэгтэй.

Продукци үйлэдбэрилдэг, болбосоруулдаг ба худалдадаг предприятинуудай ажал ябуулгые тааралдуулхын тула хэлсээ баталха гурим нэбтэрүүлэгдэнэ. [illegible] Дунда Азиин, Закавказиин республиканууд, мүн Молдавида ниитэ дүй дүршэлтэй болоной. [illegible] үрэ жэмэс болон огородой эдеэгээр түхэреэн жэл соо hайнаар хангагдана.

Ороной ондо ондоо уларилтай бүхы нютагуудта овощ болон үрэ жэмэс ургуулгые дээшэлүүлхэ [illegible] нүүд бии. Жэшээнь, [illegible] бэшэ хүрьhэтэй нютагуудай овощ ургуулдаг совхозуудые абаад үзэе. Тэдэнэй [illegible] хинь 20 гаран янзын [illegible] гоон ургамал тарижа [illegible] гуулдаг байна. Үбэлэй [illegible] продукци үйлэдбэрилдэг [illegible] лицэнүүд ажахынуудта [illegible] лэ бии.

— **Овощой конвейер түхэреэн жэл соо [illegible] хын тула министерство [illegible] хэмжээнүүдые абанаб?**

—Түбхын түрүүн үрэ жэмэс болон овощ үйлэдбэрилгые түсэблэхэ хэрэгые [illegible] жаруулхын тула хэмжээнүүд абтана. Үбэлэй ба хабарай hарануудта шэнэ овощоор хүн зониие хангалгада [illegible] hалдал ходо болодог [illegible] шэ. Саашадаа нимэрхүү [illegible] далай тохёолдохогүйн [illegible] министерство тусхай хэмжээ ябуулгануудай комплекс [illegible] раална. Продукци хадагалгын баазые бэхижүүлхэ, продукци зөөхэ, таhалгаргүй худалдаа наймаа эмхидхэхэ асуудалнууд тушаа хэлэгдэнэ. [illegible]

(ТАСС).

ЗУУТАН ДҮРБЭ ДАХИНААР ОЛОШОРБО

Районой хонишод түл абаха харюусалгатай хүдэлмэреэ дүүргээд, абаhан хурьгадаа бүрин hайнаар тэнжээхэ гэжэ оролдожо байна. Үбhэ тэжээлээр тон хомор, дутамаг байhан энэ үбэлжэлтые урда жэлнүүдэйхиhээ hураггүй hайнаар үнгэргөөд, ногооной хүсэд ургатар эхэ хонидоошье, хурьгадаашье hайнаар харууhалан, хагдатай, ногоотой үбэр, хонхор жалга соогуур бэлшээжэ эхилэнхэй.

«Зэдын үнэн» газетын редакциин заншалта «түхэреэн столдо» сугларhан хонишод, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд түл абалгын дүн согсолходоо, нёдондонойхиhоо нилээд hайн үрэ дүн түйлагдаа гэжэ баяртайгаар тэмдэглэбэ. Зуун эхэ хонин бүриhөө 100, тэрээнhээ дээшэ хурьга абаад, hайнаар тэнжээжэ байhан хонишодой бригадануудай тоо нёдондонойхиhоо 4 дахин олошороо гэхэ гү, али 67-до хүрэhэн байна.

Район дотор дунда зэргээр 100 эхэ хонин бүхэнhөө 87,5 хурьган тэнжээгдэжэ байнхай. Тиихэдэ республика соогоо мэдээжэ, суута хонишодоор олон «Коммунизм» колхоз бүхыдөө дунда зэргээр зуун эхэ хонин бүхэнhөө 102,9 хурьга абаад, томо болгожо байна. hүүлэй мэдээгээр энэ ажахын эхэ хонидой 16 отарын коллективэй 15-ниинь зуутанай дабаан дээрэ гаранхай.

Энэ колхозой үнинэй хонишон Х. Г. Дымбрыловэй бригада зуун эхэ хонин бүхэнhөө 130 хурьга, Д. Н. Цыренов — 124, Социалис Ажалай Герой Г-Ц. Г. Цыремпилова — 116 хурьга түлжүүлжэ байна.

Энэ колхозой удаа тээ зуун хонин бүриhөө Оёорой совхоз 97,7, Торнин —93,3, «60 лет Октября» колхоз—92,8, «Мир» —91, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз — 90 хурьга тэнжээжэ байна. Эдэ ажахынуудта урдань 2—3 зуутан тоологдодог байhан hаа, энэ жэл 6—7 болонхой.

Харин тиихэдэ зуутанай зэргэдэ гараhан хорёод бригадатай байдаг Борьёогой совхоз энэ жэл оройдоол долоохон зуутан-хонишодтой байба. Энэ совхозой ахамад зоотехник Курилов, зоотехник-селекционер Чагдуров гэгшэд жэл бүхэндэ урагшаа гарангүй, харин гэдэргээ орожо ябаhанаа юун дээрэ «тохохо» болоноб?

Юhэдэхи табан жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүхэнhөө 105 хурьга тэнжээhэн энэ совхоз арбадахи табан жэлдэ ехээр гээгдээд, мүнөө жэл зуун эхэ хонин бүхэнhөө оройдоо 81 хурьга (районой дунда зэргын хэмжээнhээ доогуур) түлжүүлжэ байна. Энэнь сугларагшадай hанаа зобоохо хэбэртэй.

Эндэ байгаалиин эрхэ байдал, сагай уларил сүм гэмтэй бэшэ, харин совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хонин ажалдаа анхаралаа hулаpуулжа, олон жэлэй туршада тогтоножоhон дүй дүршэлөө, технологиёо алдажа байhаниинь гэмшэлтэй. Тус ажахы үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилдэг ажахы гэжэ район, республика соогуур мэдээжэ. Теэд бодото дээрээ эндэ хонин hүрэгүүдэй үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэри hулаpуулагдаа, шэлэгдэмэл технологинь хазагайруулагдана гэжэ сэгнэгдэбэ.

«Коммунизм» колхозой болон бусад олон түрүү хонишод-зуутанай жэшээ дээрэhээ харахада, аб адлихан эрхэ байдалда байгаад, муугаар хүдэлhэн дээрэhээ, хохидолдо ородог, үхэл гарза гаргадаг ажахынууд, хонишод бии гэжэ тодорхойлогдобо. Тиигэжэ тэдэнэрэй зариманиинь 100 эхэ хонин бүхэнhөө миил 50—60 хурьга тэнжээнэ. Тиимэ хонишод Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта, Борьёогой, «Октябрьский» совхозуудта бии.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлэн, хүдэлмэриин шанарые hайжаруулан, хонишодой урма хэшээлые, зоригые үргэжэ шадаа hаа, район дотор 100 эхэ хонин бүхэнhөө 100, дээшэшье хурьгадые абажа түлжүүлжэ болохо гэжэ энэ хүндэ жэлэй дүнгүүд гэршэлбэ.

Район дотор эхэ хонидой комплекснуудые түхеэржэ эхилhээр 2—3 жэл болоожо байна. «Коммунизм» колхоздо эмхидхэгдэhэн комплексые коммунист Д-С. Батуев эрхилнэ. Эндэхи 1786 эхэ хонидhоо 1586 хурьган абтаа гэхэ гү, али 100 хонин бүриhөө 89 хурьган тэнжээгдэбэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо эмхидхэгдэhэн эхэ хонидой комплексдо 1280 хонид бии. Тэдээнhээ 1210 хурьган абтаа. Гэхэтэй хамта комплекснуудай хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнууд үзэгдэнэ. Нэн түрүүн тэндэ саг үргэлжэ хүдэлхэ хонишод табигданагүй. Ябуул, ерүүл хүнүүд хонидые hайнаар адуулнагүй, харюусалгагүйгөөр хүдэлнэ ха юм.

Комплекснуудта техническэ хангаса муу. Зарим байрануудынь уhа гаргаха хүдагшьегүй. Уhа бэлэдхэхэ түхеэрэлгэшье үгы юм. Инмээр «түхеэрэгдэhэн» комплекснууд нэрээ гутаахаhаа бэшэ, аша үрэ үгэхэгүй байhаниинь мэдээжэ.

«Түхэреэн столдо» сугларhан хонишод абаhан хурьгадаа гарзагүйгөөр тэнжээжэ, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ муу бэшэ үрэ дүн түйлаха байhанаа мэдүүлээ.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

Агитаторнууд, политинформаторнуудта туhаламжа

КПСС-эй XXVI СЪЕЗД СОВЕТ ОБЩЕСТВЫН БҮРИДЭЛЭЙ ХҮГЖЭЛТЭ ТУХАЙ

Коммунис партиин XXVI съезд совет обществын социально-политическэ хүгжэлтэдэ ехэ анхарал хандуулаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэл соо тусхай бүлэг энэ асуудалда зорюулагдаа.

Энэньшье ойлгосотой. Яахадааб гэхэдэ, хүн зонойнгоо анги бүлэг боложо илгардаггүй общество, ангигүй бүлгэм байгуулха гээшэ манай гол шухала зорилго мүн гэжэ Маркс, Энгельс, Ленин багшанар hургадаг байhан. Иимэ зорилго [illegible]

шадал шадабариингаа зэргээр эрхимээр ажаллаад, хэрэглэмжынгээ хэмжээгээр хэрэгтэй юумэеэ абаад байдаг байха юм. Тиимэ тула бүхы ажалшад социальна адли байдалтай болохо ёhотой.

Агууехэ Октябриин социалис революциин илаhанай ашаар социализм байгуулагдажа, обществын ангиин бүридэл үндэhөөрөө хубилгагдаа бэлэй. Урдань байhан мүлжэгшэ ангинууд: помещигүүд, капиталистнууд, баяд, ноёд, хонжоо наймаашад үгы болгогдоо hэн. Жэжэ буржуазна ангинууд со[illegible]

Манай социалис общество хоёр ангитай: хүдэлмэришэн ангинаа, колхозно тарашадаа, мүн социальна томохон бүлэг болохо —ара-

дай интеллигенциhээ бүридэдэг болоо hэн. Тэдэнэрhээ гадна алба хаагшад, мүн үсөөхэн үмсэ тарьяашад, үмсэ ремесленнигүүд, кустарьнууд үшөөл бии байгаа. Хүдэлмэришэн анги соо, колхозно тарьяашадай дунда хоорондоо нилээдгүй илгаатай бүлэгүүд бии.

Мүнөө совет орон дотор түгэс хүгжэнги социализмын илан мандаад байхада, обществын социально-ангиин бүридэлдэ ехэхэн хубилалтанууд болоо. Тэдэниие нэрлэбэл, иимэ байна: үмсын зөөритэй байhан үмсэ тарьяашад, ганса [illegible] КПСС-эй ЦК-гай тоосоото

элидхэл соо хүдэлмэришэн ангиин дүүргэдэг ехэ үүргэ тэмдэглэгдээ. Тэдэнэй тоо олошорно. Мүнөө орон соомнай наян миллион шахуу хүдэлмэришэд тоологдоно, тэдэнэр ажал хэдэг бүхы зоной гурбанай хоёр хубинь болоно. Тиимэ тула хүдэлмэришэд эгээл олон тоото анги байхаhаа гадна, ажалша арадай олонхинь болон ургаа. Улам бүри олон хүдэлмэришэд партийна, профсоюзай, комсомолой комитедүүдэй, гүрэнэй засагай дээдын, мүн нютаг нютагуудтахи зургаануудай гэ[illegible]

Арбан жэлэй саада тээ хү[illegible]

[illegible]

УРАН ЗОХЁОЛ, ШЭНЭ ХҮНЭЙ ДҮРЭ

БҮХЫ ХҮН түрэлтэнэй анхаралые татаһан манай партиин ээлжээтэ XXVI съезд совет обществымнай хүгжэлтын мүнөө үеын шатые научна гүн гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, арбадахи табан жэлэй турша дабагдаһан замые сэгнэн, оронойнгоо экономикын болон социальна хүгжэлтын ехэ программые тодорхойлһон байна. Улад зониие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зохёохы ажелтанай — уран бэшэгшэдэй хүгжэм найруулагшадай, уран зураашадай, артистнарай үүргэ тон ехэшье, харюусалгатайшье гэжэ съездын гаргаһан шиидхэбэринүүд дотор сэхэ заагдана.

Энэ талаһаань абажа хараа һаа, манай буряад литература һүүлэй долоон-найман жэлэй туршада хэр зэргэ урагшаа алхам хэһэн бэ, мүнөө үедэ тэрэнэй үмэнэ ямар зорилгонууд табигданаб?

Балайшье үни бэшэ, 1978 оной зун Улаан-Үдэ хотодо манай Россиин Федерациин Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретариадай нүүдэл зүблөөн үнгэржэ, далаад онуудта буряад литературын хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудые тухай асуудал али бүхы талаһаа зүбшэн хэлсэгдээ, бэлэй. Үндэр мэргэжэлтэй, нэрэтэй солотой шүүмжэлэгшэд, [illegible]

Тиихэдэ, үнгэрһэн 1980 оной декабрь һарада РСФСР-эй уран зохёолшодой табадахи съезд [illegible] Сергей Михалковэй [illegible] буряад литература улам бүри бэхэжэжэ, [illegible] гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

[illegible] Исай Калашниковай [illegible] Энэ зохёол түрүү ээзлэнэ. Энэ зохёол манай хэблэлдэ үргэнөөр хэблэгдэжэ, үндэр сэгнэлтэ абаһаниинь булта мэдэнэ ха юм бэзди даа. Дэлхэйе эзэмдэхэ һанаатэй Чингис хаанай хайшан дайн байлдаа үүдхэн байһые зураглажа, бага ехэ үндэһэ яһатание өөрынгөө мэдэлдэ абажа, алажа хюдажа, газар уһыень, зөөри баялигыень эзэмдэжэ байһан үни холын саг зураглагдан харуулагдана. Тээд иимэ хэрэгэы зорилгые урдаа табиһан зонхилогшодой хэрэг хайшан гэжэ дүүрэнэб, тэдэние ямар эсэс тэй томо бүтээлнүүд үшөөл хомор гэжэ элдэб суглаан хуралдаан дээгүүр ходол хэлсэгдэдэг, шүүмжэлэгшэдшье статья бүхэндөө шахуу тэмдэглэдэг байгаа. Энэ дутагдалые зайсуулха талаар бодото алхам һүүлэй табан жэл соо хэгдээ гэхэдэ, буруу божэ ном соогоо БАМ-ай барилгада зорюулагдаһан ажабайдал тухай хөөрэбэ. Энэ ехэ барилгада зорюулагдаһан ашаа тээбэри хайшан гэжэ хүргэгдэнэб гэһэн асуудалда Ким Балков «Мүльһэн харгы» гэһэн повесть соогоо харюу үгэхые оролдоо. Манай аха болон бусад энэ талаар илангаяа эдэбхитэйгээр ажаллаад. Мэнэ һаяхан буряад драмын театрта һонирхолтой гэгшын хоёр премьерэ болоод үнгэрөө. Николай Дамдиновай түүхэтэ драмаар табигдаһан «Декабристын бэлиг», Ардан Ангархаевай

хүлеэнэб гэжэ Исай Калашниковай үйлэ хэрэгүүдэй зайлашагүй ябасаар сэхэ харуулаа бшуу. Уран зохёолшо энэ романаа арбан жэлэй туршада бэшэхэ зуураа, олон зуугаад түүхэ судар, элдэб дурдалгануудые, энэ темэдэ хабаатай номуудые уншахаһаа гадна, хэдэн арбаад үндэһэ яһатанай ёһо гуримые, зан заншалые гүнзэгыгөөр шудалһан байха юм. Газар дэлхэйе гартаа абаха дуратайшуулай — империалистнарһаа эхилээд, Пекинэй эзэрхэн зонхилхые журэдэгшэд хүрэтэр — элдэб эсын этгээдүүдэй олон болоод байһан, мүнөө үедэ Исай Калашниковай роман айхабтар гүнзэгышье, хурсашье удхатайгаар соностоно бшуу.

Энээнһээ уламжалаад хэлэхэдэ, манай үшөө хэдэн зохёолшод түүхын темээр яһала һайн зохёолнуудые бүтээбэ. Виктор Сергеев «Ябаган гуталта сэрэгшэд» гэжэ роман соогоо Росси Хитад хоёрой хоорондо хилин шугамай тогтоогдолго арсалдаагүй баримтануудые харуулна. Даши-Рабдан Батожабай «Улаан бургэдүүд» гэһэн һүүлшынгээ романда Сибириин партизануудай сүхэришагүй ударидагша Нестор Каландаришвилин дүрэ шарайе үнэншэмөөр зураглаа. Владимир Митыповэй «Алтаар баян хубшэдэ», Владимир Корнаковой «Улаан хүнда», Цогто Номтоевой «Тайгын мүрэн — Витим» гэһэн зохёолнууд дотор манай нютагта зүблэлтэ засагые тогтоохын түлөө хэгдэһэн хурса шанга тэмсэл, тэрээн соогуур шэрээгдэһэн ород, буряад, оротон арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаан, харилсаа холбоон уран һайхан образуудаар харуулагдана.

Мүнөө үе сагай байдал тухай зохёолнууд, илангаяа бэелохогүй. Барадий Мунгоновой «Баян зүрхэн» гэжэ роман дотор манай хүдөө нютагай ажабайдал зураглагдан харуулагдана. Энэ зохёолоо бэшэхын тула уран зохёолшо Сэлэнгын районой Юрөө нютагта ошоод байһан, хүн зонтойнь танилсаһан, ажабайдалыень шэнжэлһэн юм. Колхозой хүтэлбэрилэгшэ, Социалис Ажалай Герой Жамсо Бальжинимаевич Ванкеевэй энэ романайнь гол геройн прототип байһан ушар тушаан болоһон хэрэг бэшэ ааб даа.

Тиихэдэ мал ажалаа хүгжөөхын тула «унаһан малгайгаа абаха забгүйгөөр» оролдожо ябаһан хүдөөгэй һаалишад тухай Цэдэн-Жап Жимбиев «Урасхал» гэжэ яһала һонирхолтой роман бэшээ. [illegible]

заха уран зохёолшо Михаил Жигжитов үнинэй бэшэжэ байһан «Далай шадарай дайда» гэһэн романайнгаа гурбадахи номые «Байгал» журналда хэблүүлээ. Энэ зохёолойнь гол геройнуудай үйлэ хэрэгүүд БАМ-ай түүхэтэ ехэ барилга хүрэтэр туласа асараг данхай.

Манай уран шүлэгшэд дали жэгүүрээ улам бүри үргэдхэжэ, дуу хоолойгоо шангадхажа байһаар. Буряадай арадай поэт Николай Дамдиновта «Апрель», «Дүрбэн тэнгэри» гэжэ номуудайнь түлөө РСФСР-эй Максим Горькиин нэрэмжэтэ гүрэнэй шан олгогдоо бэлэй. Энэнь манай бүхы буряад поэзидэ үгтэһэн үндэр дээдэ сэгнэлтэ гэжэ тоологдоно. Арадай поэдүүд Цырен-Дулма Дондокова, Дамба Жалсараев болон Цэдэн Галсанов, Алексей Бадаев, Андрей Румянцев, Цэрэн-Базар Бадмаев, Лопсон Тапхаев, Анатолий Щитов, Владимир Петонов, Владимир Липатов, Солбон Ангабаев, Владимир Намсараев болон бусад нүхэдэй шэнэ-шэнэ номууд [illegible] ажаллажал байнад.

Манай драматурги гээгджэ ябана, шэнэ пьесэнүүд үсөөнөөр бэшэгдэнэ, нютагай авторнуудай зүжэгүүд театрнуудтамнай табигданагүй гэһэн абяанууд хэдэн жэлэй урда тээ холдо дуулдажа байдалаа [illegible] хубилаа. Һүүлэй табан жэл соо Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрта манай эндэхи авторнуудай бэшэһэн пьесээр хорёод зүжэг табигдаа. Ардан Ангархаев, Дугар Дылгыров, Шираб-Нимбу Цыденжапов

пьесээр найруулагдаһан «Арбан табанай һара» гэһэн зүжэгүүд тухай хэлэгдэнэ. Ород драмын театрта Исай Калашниковай романай удхаар зохёогдоһон «Шэнэ сагай шэнжэ» («Разрыв-трава») гэжэ зүжэг харуулагдаа. Манай ниислэл хотын олониитэ харагшад эдэ шэнэ зохёолнуудые халуунаар угтаба.

Энэ хугасаа соо манай уран литература шэнжэлэгшэдэй зэргын үргэдэжэ байһаниинь тоншье һайшаалтай. Залуу эрдэмтэд Эрдэни Уланов, Татьяна Очирова, Эдуард Бальбуров болон бусад манай литературын элдэб жанрай зохёолнуудые шадабаритай гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, тэрэнэйнгээ үндэһөөр тухай номуудые бэлдэнхэй.

Литературна «Байгал» журнал [illegible] үүргэ гүйсэдхэдэг. [illegible] Мүнөө үедэ журнал гуша мянган хэһэгээр гарадаг болонхой. [illegible] Редакцида ороһон гар бэшэгүүдтэ айхабтар анхаралтайгаар хандаха, литературна залуушуулда туһалха, тэдэниие дэмжэхэ гээшэ онсо удха шанартай.

Манай уран зохёолдо шэнэ хүнэй дүрэ шарайе хүсэд дүүрэнээр харуулха зорилгын эгээн шухала болоод байһаниинь мэдээжэ. Энэ талаар мүнөө үедэ бага бэшэ ажал хэгдэжэ байна. Ардан Ангархаевай бэшэһэн «Мүнхэ ногоон хасуури» гэжэ хүдөөгэй ажалшад тухай романай гар бэшэг Уран зохёолшодой холбоондо һаяхан зүбшэн хэлсэгдээ. Олон нүхэдэй — шүүмжэлэгшэдэй, прозаигуудай заһан дутуу дунда зүйлнүүдыень һанаандаа абажа, романайнгаа сюжедэй хүгжэлтые улам хурсадхаха, геройнуудайнгаа дүрэ шарайе бүри тодолхо, тобойлгохо талаар автор тэсэмгэйгээр ажаллажа оронхой. Мүн Цэрэн-Дондог Хамаев баһал хүдөө нютагайхид тухай «Хэнзэ ногоон» гэжэ романаа түгэсхөөд, зүбшэн хэлсүүлхын тула уншуулжа байнхай. Балдан Ябжанов түрэһэн нютагайнгаа улад зоной мүнөөнэй ажабайдал тухай «Саяан» гэжэ томохон «захатые» бүтээжэ дүүргэбэ.

Байгаалиин нюуса булашануудые эсэшэ сусашагүйгөөр бэдэрдэг геологуудай хүдэлмэриие зураглаһан «Элһэн часы» гэжэ романаа Владимир Митыпов дүүргээд, «Байгал» журналда дурадхаба. Мелиоратор мэргэжэлтэй Анатолий Щитов уһанай ажахы эрхилэгшэдтэ зорюулһан «Люсиин байһан газарта» гэһэн горитойхон туужа бэшэбэ. Социалис Ажалай Герой, суута [illegible] Мэлс Самбуев һаяхан хэблэлдэ [illegible]

Уран зохёол дотор мүнөө үеын шэнэ хүнэй дүрэ шарайе тобойсо харуулхын тула хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа гамнангүйгөөр ажаллаха гээшэ манай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ,
Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшын орлогшо.

ДИПЛОМООР ШАГНАГДАБА

«Аршан» курортын коллектив һаяхан иимэ телеграмма Москваһаа абаба: Экономическа болон социальна хүгжэлтын 1980 оной түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ, социалис мурысөөндэ шалгарһанайнгаа түлөө хоёрдохи шатын дипломдо, мүнгэн шанда хүртэһэнтэйтнай дашарамдуулан, профсоюзуудай курортнуудые хүтэлбэрилхэ талаар Центральна совет, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК танииие халуунаар амаршалаад, саашадаашье ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлахыетнай хүсэнэ».

«Түс коллектив 1980 ондо ажал хүдэлмэридөө эрхим дүнгүүдые түйлаһан байна: хүнүүдые эндэ амаруулха, эмшэлхэ, һангай мүнгэ алмаха, эмнэлгын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой өөрын үнэ сэн хямдаруулха талаар нилээд ехэ амжалтатай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ амаралтада ерэгшэдые һайнаар хангаха, эмнэлгын шэнэ арга хэрэглэхэ талаар горитой хэмжээнүүд абтаа.

Эдэ бүхы амжалтанууд коллектив соогоо социалис мүрысөөе һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар түйлагдаа гээд онсолон тэмдэглэгдэхэ шухала.

С. СТЕПАНОВ.

Социалис оронуудаар

ХҮДӨӨДЭ ХИМИ ХЭРЭГЛЭНЭ

БУДАПЕШТ. Венгриин таряашадай үндэр баян ургасын түлөө тэмсэхэдэнь, хими ехэтэ туһална. Республикын газар таряалангай үрэжэлые һайжаруулхын тулада орон дотор газарай хүрьһэ шэнжэлхэ ашаг үрэтэй системэ хүдэлнэ. Эдэ шэнжэлгын дүнгүүд шухала хэрэгтэй үтэгжүүлгэ бүри зүбөөр шэлэхэ, тэрэнэй хэмжээе зүбөөр тодорхойлхо арга олгоно бшуу.

Али болохо үтэгжүүлгэнүүдые эрдэм наукын заабариин еһоор хэрэглэһэнэй ашаар, һүүлэй арбан жэлэй туршада хүдөө ажахын гол ургамалнуудай ургасые 40 процентээр дээшэлүүлхэ арга олдоһон байна. Мүнөө үедэ ВНР-эй химическэ промышленность ороной ажахынуудые азотно үтэгжүүлгээр сүм хангана.

Советскэ Союзтай бэелүүлдэг харилсаа холбоонойнь үргэдэжэ байлга республикын хүдөө ажахын предприятинуудые хэрэгтэй химикадуудаар хангалгада горитой үүргэ дүүргэнэ. Баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, СССР-һээ калиин үтэгжүүлгэ, фосфор, бусад түүхэй эд ВНР-тэ эльгээгдэдэг юм. Энэнь республикын химическэ предприятинуудта 500 мянга гаран тонно комплексно үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ арга олгодог байна.

100 МЯНГАДАХИ ВАГОН

БУХАРЕСТ. Арадай машина бүтээлгын заводой хабсаралгын цех сооһоо 100 мянгадахи номертой вагон гараба. Заводые үндэһөөрнь шэнэдхэн заһажа эхилһэн 1965 онһоо хойшо предприятиин коллектив эды вагон бүтээн гаргаа бшуу.

Түс завод республикын машина бүтээлгын томо предприяти болонхой. Румынида үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы товарна вагонуудай 60 процентнь гэхэ гү, али жэлдээ 14 мянган вагон эндэ бүтээгдэнэ. Предприяти бүтээн гаргадаг продукциингаа 40 шахуу процентые харин гүрэнүүдтэ худалдадаг юм. Тэдэнэй дунда Советскэ Союз түрүү һуури эзэлдэг.

АЖАЛАА ШЭНЭЭР ЭМХИДХЭНЭ

СОФИ. Видинскэ оёдолой «Вида» гэжэ фабрикада ажалаа эмхидхэхэ шэнэ гурим нэбтэрүүлэгдээ юм. Түрүү дүй дүршэл дээрэ үндэһэлдэг энэ гурим үйлэдбэриие бүри һайнаар хүтэлбэрилхэ, хүдэлмэриин үдэрэй туршада ажалай бүтээсые бүри һайнаар хинаха арга олгоно. Шэнэ арга нэбтэрүүлһэнэй ашаар оёдолшодой ажалай бүтээсэ хахадаар дээшэлһэн байна.

Манай фабрикын бүтээһэн зүйлнүүд Советскэ Союзда һайн мэдээжэ юм гээд тэрэнэй коммерческэ директор Валентин Рангелов хэлэнэ. Манай фабрика Болгариин экономическа болон эрдэм, техникын хүсэ шадалай горитой ехээр ургаһанай эсэстэ мүндэлһэн предприятинуудай нэгэн болоно.

Фабрикада үйлэдбэриин бүхы шахуу хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Өөһэдөө эсхэдэг, оёдог, тобшо хададаг, элюурдэдэг бэлэн самсануудые ябталан эбхэдэг «шадамар» машинануудые оёдолшодой гансал ябуулхань үлэнэ. Конвейерһээ минута бүхэндэ 20 самса оёгдон гаража байдаг. Фабрикын продукциин 85 процентнь жэл бүри харин гүрэнүүдтэ эльгээгдэдэг юм.

ТҮРГӨӨР ХҮГЖЭЖЭ БАЙГАА ҺАЛБАРИ

СОФИ. Болгариин химическэ промышленностиин олон мянган ажалшад мэргэжэлэйнгээ һайндэрые амжалта илалтаар угтана.

Үнгэрһэн хорин табан жэл соо ороной арадай ажахын түс һалбариин продукциин хэмжээн 40 шахуу дахин дээшэлһэн байна. Химическэ промышленность эгээл түргөөр хүгжэжэ байгаа һалоаринуудай нэгэн болодог. Тэрэ ороной бүхы промышленна үйлэдбэриин 12 процентые хангадаг юм.

Эдэ жэлнүүдтэ нефтехими болон нефть болбосоруулгые хүгжөөхэ, пластмасса, химическэ утаһа, синтетическэ каучук үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаһан байгаа. Үнгэрһэн табан жэлдэ наркжуулан һайжаруулагдаһан 1630 гаран шэнэ арга нэбтэрүүлэгдэһэн, ажалай социалис хубаарилгада Болгариин химическэ промышленность бүри үргэнөөр хабаадалсадаг болоо. НРБ уласхоорондын 50 гаран хэлсээ баталанхай, хоёр ба олон талын үндэһэ һуури дээрэ эрдэм, техникын темээр 100 гаран шэнжэлгэ хэгдэнэ.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

«РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ЮРИСТ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Социалис хуули ёһые бэхижүүлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө «РСФСР-эй габьяата юрист» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ

[illegible]нов Анатолий Лазаревичта — Буряадай АССР-эй [illegible] сүүдэй гэшүүн.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 оной апрелиин 29.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

[illegible]ДАЛДАА НАЙМААНАЙ ПРЕДПРИЯТИНУУД [illegible]ОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

[illegible] худалдаа наймаанай талаар габьяатай байһанайнь түлөө «РСФСР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ

[illegible]нкова Людмила Исааковнада — Буряадай АССР-[illegible]ловонуудай Улаан-Үдын 1-дэхи трестын столовын [illegible]рние эрхилэгшэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 оной майн 18.

МОСКВА. СССР-эй ВДНХ-да «Химиин индустрида научно-техническэ дэбжэлтэ» гэһэн тематическа выставкэ боложо үнгэрбэ. Түсэбтэ арба нэгэдэхи табан жэлдэ химиин болон нефтехимиин промышленностьда үйлэдбэриин хэмжээн 30—33 процент дээшэлхээр хараалагдаа. Шэнэ машинанууд байгуулагдаха, продукциин шанар нилээд дээшэлүүлэгдэхэ байна.

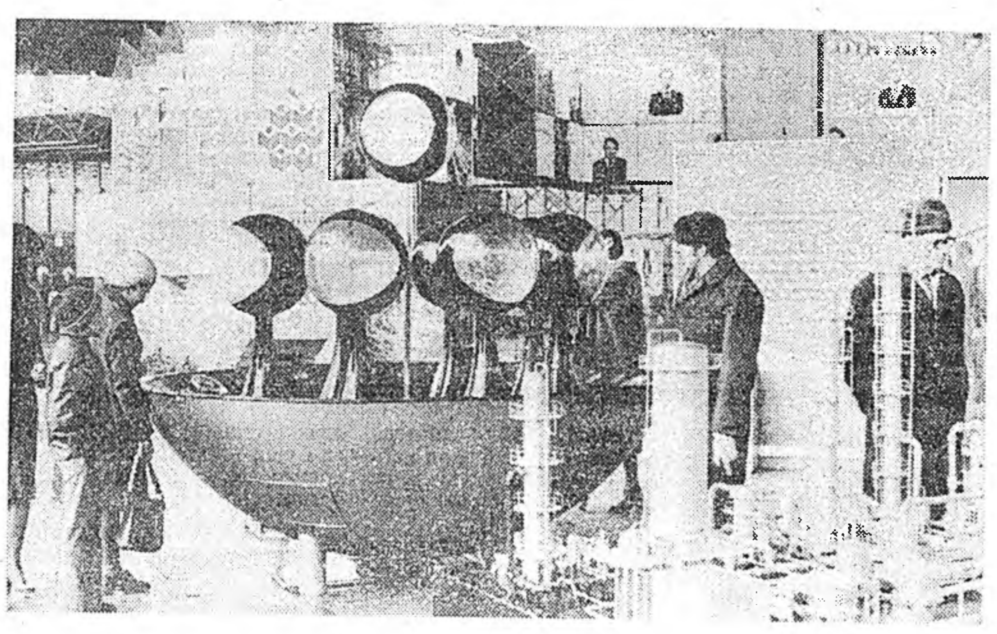

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: выставкын зал соо.

ТАСС-ай фотохронико.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

О. МЕНДОСЫН МЭДҮҮЛГЭ

МЕХИКО. Мексикэ саашадаашье гол үйлэдбэреэ гүрэнэй мэдэлдэ оруулха, Америкэһээ дулдыдахаяа болихо ёһотой, — гэжэ арадай социалис партиин хүтэлбэриин гэшүүн Франсиско Ортис Мендоса мэдүүлбэ. Холбоото Штадууд Мексикын уласхоорондын нэрэ хүндые бууруулха зорилготой ехэ кампани ябуулна. Сальвадор арадай үнэн зүб тэмсэлые, Никарагуагай революциие дэмжэхэеэ болихыень манай оронии баадхаха һэдэлгэ гаргана гэбэ.

Мексикын түүхэ хүнгэхэн байгаагүй юм. Тиигэбэшье, Мексикэ энэл замаар саашадаа дабшахаар хараална.

СОВЕТ ҮҮСХЭЛЫЕ ДЭМЖЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. Эб найрамдалан Бүхэдэлхэйн Соведэй (ВСМ-эй) делегациин албанай хэрэгээр США-да аяншалга дүүрээ. Америкын эб найрамдалай тала баригшадай уряалаар эндэ ерээд, Нью-Йоркдо, Вашингтондо, Бостондо, тэрэшэлэн бусад хэдэн городуудта ошожо, олониитэтэйнь, профсоюзуудай түлөөлэгшэдтэй, нютагай засагаархидтай уулзаһан байна. Дайн сэрэгэй бэлэдхэл, буу зэбсэгүүдые урдилдэн түхеэрхэ ябадал бурууушаан, эб найрамдалай, шахардуу байдал һуларуулхын ба буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө ВСМ-эй эмхидхэһэн тэмсэлэй кампаниин хэрэгээр эдэнэр ошоһон, буу зэбсэгүүдые түйлай олоор бүтээхэ, уласхоорондын шахардуу байдал бүри ехээр дэбэргэхэ хараа бодол США-гай захиргаанай баримталан бэелүүлжэ байһантай дашарамдуулан, дэлхэйн олониитын һанаата болонхой байһые юрын американецуудта дамжуулха зорилготой байгаа.

Делегациие толгойлогшо, ВСМ-эй президент Р. Чандра США-гаар ябалгынгаа дүнгүүдые согсолон, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй гаргаһан гадаадын-политическэ шэнэ үүсхэлнүүдэй имагта шухала, хаһа саг соогоо байһые американ арадай улам тодоор ойлгодог болоһон тухай тэмдэглэбэ. Вашингтоной захиргаанай сэрэгэй бэлэдхэлһээ, дайн жүрөөдэһэн ябуулгануудһаа шалтагаалан, дэлхэй дээрэ тохёолдоһон мүнөөнэй оршон байдалай тон аюултай байһые американецууд мэдэрнэ.

Тиимэл ушарһаа бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ, шахардуу байдалай һуларалга ба харилсаа холбоо батадхаха, буу зэбсэгүүдые хуряаха, ядерна хосорол зайсуулха зорилготой совет амгалан дурадхалнуудые американецууд олоороо [illegible] тэдэ дурадхалнуудта таарамжатай харюу үгэхэ эрилтэ захиргаанай урда табина. «Сэрэгэй хүсэ хэрэглэлэнэй үндэһөөр амгалан байдал туһлаха», «хизаарлагдамал» ядерна дайн хэхэ гэжэ тэдээндэ США-гай захиргаанай үсэд нэтэрүүгээр баадхадаг хараа бодолые американецууд бурууушаана. Ядерна ямаршье дайн бүгэдэ ниитын хёмороон болон һүжэрхэ гэжэ тэдэнэр мэдэрнэ, тиимэ хараа бодолые бүри эдэбхитэйгээр, эрид шууд бурууушаана.

ГҮРЭНЭЙ ШЭНЭ ТОЛГОЙЛОГШО

ПАРИЖ. Франциин Республикын президентын этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые дамжуулгын ёһолол майн 21-дэ болоо. Президентээр һунгагдаһан Ф. Миттеранай Елисейскэ ордондо ерэхэдэнь, тушаалһаа бууһан президент В. Жискар Д'Эстэн тэрэниие угтаба. Тэдэнэй хоорондо түр зуурын хөөрэлдөөн болоһоной һүүлээр, гүрэнэй аксан толгойлогшо ордонһоо гаража ошоо.

Удаа тээнь Франциин Республикын 21-дэхи президент Ф. Миттеранай тушаалдаа оролгын ёһолол болобо, гүрэнэй шэнэ толгойлогшо хүдэлмэрилхэ газартаа парламентын хоёр палатын түрүүлэгшэнэртэй уулзаа.

Гүрэнэй шэнэ толгойлогшын тушаалдаа ороһонтой дашарамдуулан, Парижда артиллериин 21 буудалгаар салют үгтөө.

РАСИСТНУУДАЙ ХОРОТО ЯБУУЛГАНУУДТА ХАРЮУ

МАПУТУ. Шэнэ общество байгуулха хэрэгтэнь мозамбик арадта һаад тойбо татаха гэжэ һэдэдэг ЮАР-ай хархис засагай ямаршье хорото аашануудта харюу үгэхөөр шиидэнхэй байһан тухайдаа Намааша хотодо болоһон залуушуулай ехэ митингдэ хабаадагшад мэдүүлбэ.

Мапуту провинциин мозамбик залуушуулай эмхиин секретарь Адао Коване тэндэ үгэ хэлэхэдээ, 1981 оной гүрэнэй түсэб дүүргэхын тула гаргаһан оролдолго хүсэлэлгэнүүд оронойнгоо оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ залуушуулай оруулһан эрхим хубита болохо байха гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

КПВ-гэй ПОЛИТИКЫЕ БҮРИН ДЭМЖЭНЭ

ХАНОЙ. СРВ-гэй Национальна суглаанай апрелиин 26-да болоһон бүгэдэ ниитын һунгалта ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө. Бүридхэлдэ абтаһан һунгагшадай 97,96 процентнь һунгалтада хабаадаһан байна. Вьетнамай эрхэтэд дуугаа үгэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, КПВ-гэй хараа бодолые, оронойнгоо шэнэ Конституциие һайшаадаг байһанаа элирхэйлэн харуулаа. Һунгуулиин Центральна комиссиин тунхаглаһан мэдээсэл дотор энээн тухай хэлэгдэнэ. Мүнөөнэй һунгалта Вьетнамай Конституци болон хуулинуудтай бүрин зохилдуулагдажа, социалис демократиин суртал бодолтойгоор үнгэрбэ.

СРВ-гэй 7-дохи зарлалай Национальна суглаанда 496 депутат һунгагдаа. Тэдэнэй тоодо хүдэлмэришэн ангиин, хамтаралта таряашадай, интеллигенциин түлөөлэгшэд, олониитын ажал ябуулагшад ба шажанай санаартадай түлөөлэгшэд бии.

Вьетнамай обществын түрүү манлай бологшо коммунистнуудай партиин дотоодын ба гадаадын политикые социалис Вьетнамай ажалшадай бүрин дэмжэдэг байһыень һунгалтын дүнгүүд гэршэлнэ гэжэ мэдээсэл дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ. КПВ-е тойрожо вьетнам арадай тон нягтаар жагсанхай, бата нэгэдэлтэй байһые эдэ дүнгүүд элирхэйлэн харуулна. Арадай депутадууд бүхы хүн зоной политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда һунгагдаа. Амгалан тайбан, бэеэ дааһан, социалис Вьетнамые КПВ-гэй хүтэлбэри доро тогтоон байгуулха, революционно түйлалтануудаа империализмын, эзэрхэн зонхилолгын ба уласхоорондын бусад хархис хүсэнүүдэй хорото добтолгонуудһаа найдамтайгаар хамгаалха гэжэ шиидэнхэй байһыень үшөө дахин лаблан батална.

[illegible] таряашадай үйлэдбэриин ябуулгада бар хүсэнэй ухаан бодолой ажал бүри нягтаар холбогдожэнэй дундаһаа улам [illegible]уралан нарижуулагшад, [illegible] зохёогшод, ном зо[illegible] бэшэгшэд, уран һайха[illegible] зохёол бүтээгшэд, гүрэ[illegible]ллон ниитын ажал ябуу[illegible] гаража байна. Эдэнэр [illegible]шын дээдэ соёл культурын [illegible] хүнүүд гээшэ. Тэдэнэй [illegible] интеллигенциин ажал[illegible]лирхуу дүтэ болонхой, [illegible]шье оюун ухаанай [illegible] хүнүүд байна.

[illegible]зно таряашад хүдэл[illegible] ангитай ойро дүтэ [illegible]ор. Энээндэ ямар юу[illegible] үүргэ дүүргэнэб гэхэ[illegible] колхозно-кооперативна зөө[illegible] бүри урган дээшэл[illegible] бүгэдэ арадай зөө[illegible]лирхуу дүтэ болоно. [illegible] совхозуудай, колхозуу[illegible]тадаа байгуулһан нэ[illegible] жэшээнь, манай [illegible] дотор мал, шу[illegible] ажахынууд, үбһэ [illegible] үйлэдбэрилдэг нэгэ[illegible] байгуулагдаа. Тиимэ [illegible] хоорондын хам[illegible]лнууд ехэ удха ша[illegible] юм. Колхозно таряа[illegible] хүдэлмэришэдтэй, тэрэ [illegible] совхозой хүдэлмэри[illegible] үшөө юугээрэй ойро дүтэ боложо байнаб гэхэдэ, гүрэнэй предприятинуудта тогтоогдоһон ажалай эмхидхэлэй ёһо гурим колхозуудта мүн тогтоогдоо гээшэ. Колхознигууд хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшадта адли мүнгэн түлөөһэ, пенси тэдхэмжэ, мүн ниитын фондһоо хубитаяа абадаг болонхой. Эдэ бүгэдэ ямар удхатайб гэхэдэ, хүдэлмэришэдэй, таряашадай социальна байдалда бии байһан илгаанууд зайсуулагдажа байна гээшэ.

Хүдөө тосхонууд алишье талаараа хото городуудта дүтэрхүү болоно. Зүгөөр энэ талаар илгаа үшөө нилээдгүй ехэ. Эдэ илгаануудые бага болгохо, хүдөө тосхондо һуудал байдалай, соёл культурын эрхэ байдал һайжаруулха талаар ехэ зорилгонуудые партиин XXVI съезд табиба.

Хоёр ангинууд хоорондоо, мүн тэдэнэр интеллигенцитэй улам ойро дүтэ болохоһоо гадна, хүдэлмэришэн анги болон таряашад соохи бүлэгүүдэй хоорондын илгаань бага боложо байна.

Хүдэлмэришэн анги соо гурбан бүлэг бии. Тэдэнэр хоорондоо юугээр таһардаг бэ гэхэдэ, хүдэлмэриингөө шэнжэ шанараар илгардаг юм. Доодо, бага мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд нэгэ социальна бүлэг, дунда мэргэжэлтэн — нүгөө, дээдэ мэргэжэлтэн — гурбадахи бүлэг болоно. Тэдэнэй илгаань социальна удхатай юм. Тэдэ бүлэг хүдэлмэришэнэй салин хүлһэн хоорондоо адли бэшэ. Обществын, үйлэдбэриин байдалдашье дүүргэдэг үүргэнь ондоо. Дунда, илангаяа дээдэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд гүрэнэй; ниитын эмхи зургаануудай ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, үйлэдбэридэ, түрүү үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Бага, доодо мэргэжэлтэн ехэнхидээ бар хүсэнэй хара ажал хэдэг гээшэ.

Мүнөө хүдэлмэришэдэй эрдэм һуралсалай, мэргэжэл шадабариин дээшэлхэ бүри, предприятинуудта оньһон техникын ехээр нэбтэрүүлэгдэхэ бүри иимэ илгаанууд улам бага боложо, гурбан бүлэгүүд хоорондоо ойро дүтэ боложо байна. Олонхи хүдэлмэришэд дунда, дээдэ мэргэжэлтэй болоно. Гэбэшье, бар хүсөөр хэгдэдэг ажалай хуби үшөө ехэшэг зандаа. Коммунис парти, Совет правительство ажал хүдэлмэриие улам бүри ехээр оньһон техникын аргаар бүтээдэг болохо, бар хүсэнэй хүндэ хүшэр ажалые огтолон болюулха асуудал урдаа табяад байна. Энэ талаар арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ехэ зорилгонууд табигдаа.

Колхозно таряашад соохи гурбан бүлэгүүдэй хоорондохи илгаа мүн лэ бага боложо, тэдэнэр улам бүри ойро дүтэ боложо байна.

Иигэжэ манай совет обществын ангинуудай, социальна бүлэгүүдэй хоорондо ойро дүтэ боложо байһанай ашаар обществомнай социальна талаараа нэгэн адли тэгшэ түхэлтэй боложо байна. Энэ хадаа хүгжэнги түгэс социализмын обществын дээдэ зэргын шэнжэ шанар мүн. Социальна хүгжэлтынгөө талаар совет общество улам урагшаа дабшажа, ангигүй бүлгэм байгуулха тээшээ удаа дараалан дүтэлжэ ябана.

«Һүүлэй хэдэн арбан жэлнүүдэй үедэ манай обществын хүгжэлтын дүй дүршэлые сэгнээд байхадаа, хүгжэнги түгэс социализмын түүхэтэ саг үе соо обществын ангигүй бүридэл гол түлэбтоо тогтожо боломоор гэжэ тухайлан хэлэжэ болохо гээд һананаб» — гэжэ Л. И. Брежнев тон шухала удха шанартай тобшолол хэбэ.

Г. САНЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

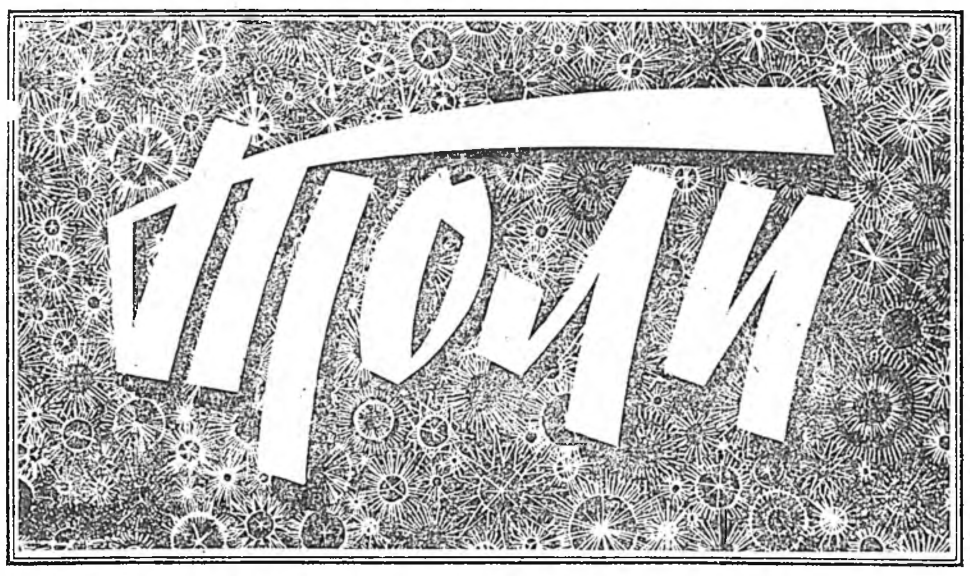

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

Бишыхан һуурин нютагууд

Аяншалагшадай мүнхэ дурасхаал

Залуу поэдэй шэнэ шүлэгүүд

Шог

БИШЫХАН ҺУУРИНУУД БА... САЙ, ДАБҺАН

НОМИН солгёон Сэлэнгын ногоон хүбөө эрье дээрэ, хада байсын хаяада, бургааһан шугын буланда үсөөншэг урхэ айлтай Ёнхор һуурин оршодог юм. Һүүлэй арбаад жэлэй хугасаада эндэ нэгэшье байшан барингдаагүй, хүхюу залуушуулай хурим наадан һаяда хүнхинэн наяраагүй. Тоонто бууса сахиһан буурал үбгэд, хүгшэд лэ галаа һүнөөхэгүй гэжэ гуламтаа дэгжээн һуудаг. Энэ нютагай зариманиинь колхозойнгоо түб һуурин нүүжэ, харин нүгөөдүүлынь хото город руу зөөгөө юм. Жэл бүри Ёнхорой айлнууд үсөөрнэ. Һууриһаа хүдэлгэгдэһэн гэрнүүдэй тэбхэр хара бууса дээрэхи үрмэдүүл, үндэр халаахай ээлүүдгүй гуниг, халаглал түрүүлнэ. Эзэгүй гэрнүүдые иимэ багахан һууринуудта харахада, сэдьхэл гажардаг...

Шэнэ байдалай шэнжэ ёһонь иимэ болоно гү?

Жэжэ һууринууд байн байтараа үгы болоно, томодхогдоһон ажахынуудай түбүүдтэй ниилэнэ ха юм. Болбосон түхэлтэй болоһон мүнөөнэй тосхон һууринуудта дунда һургуули, соёлой байшан, стадион, больница, магазинууд бии. Хото тосхон хоёрой хоорондохи илгаа бага болоно.

Зүгөөр мүнөөхи Ёнхор шэнги бишыхан һууринуудта ажаһуугшадай эрилтые гүйсэдөөр хангаха талаар мүртэй юумэн хэгдэхэеэ болино гү даа гэжэ ажаглахаар.

Һуралсалай асуудалые хараад үзөе. Бүгэдэ нийтын үялгата һуралсал манай орондо хуулита болонхой гэжэ мэдэнэбди. Үнэхөөрөөшье, хэдышье холын, ямаршье бишыхан һууринай нэгэшье һурагшые хэшээлдэнь ябуулангүй байха ушар юрэ бусын үзэгдэл гэжэ тоологдоно ха юм.

Эхин һургуули Ёнхортошье бии. Оройдоо 13 һурагшатай, гансахан багшатай. Арбан гурбые гурбанда хубаахада, класс бүхэндэ хэды шаби тоологдоноб гэһэн асуудалда хүүгэдэй саадайхидшье харюусаха бэзэ. Эхэнэр багшынгаа мэдээжэ амаралтада гараһанай һүүлээр һурагшадынь арбаад километр холо оршодог Үбэр-Зөөхэйн дунда һургуулида ошохо баатай болоо. Харин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Түхэм, «Бестужевский» совхозой Бургаастай гэжэ багашаг һууринуудта эхин һургуулинуудшье үгы юм. Тэрэшэлэн фермэ, отарануудай болон бишыхан һууринуудай үхибүүд мүн лэ гэрһээ холо ябажа һурана. Сэхыень хэлэхэдэ, хаа хаанагүй үхибүүдые таталюургүйгөөр һургаха эрхэ байдал түхеэрэгдэнхэй. Тусхайлбал, Ноёхоной, Юрөөгэй дунда һургуулинуудай дэргэдэ хоёр дабхар уужам һаруул байшангууд соо интернат, столово бии. Амаралтын үдэрнүүдтэ һургуулиин, колхоз, совхозуудай автобусоор малшадай үхибүүдые гэртэнь абаашана, асарна. Гэбэшье айлнуудаар, түрэл гаралнуудгаа байрладаг үхибүүдтэй һуралсал-хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулхань зарим тэды бэрхэшээлтэй байдаг гэжэ багшанар хэлсэдэг.

Юрэдөө, багахан һууринуудай үгы болохонь үшөө үдэ ха. Тиимэһээ тэндэхи үхибүүдые һургаха асуудалые эрид һайжаруулха, хэшээлэй һүүлээрхи хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой гэжэ һанагдана.

«Ши өөрөө заха холын заахан һууринда байха дуратай аалши?!» — гэжэ ёгтолһон асуулалда юу хэлэхэбши? Нээрээшье, тэндэхи байдалай шэнжэ, ёһонь ондоохон гээшэ ааб даа. Кино, театр гэхэһээ эхилээд, холодоһон юумэнүүд олон болохо.

— Үсөөн үрхэтэ айлтай газарта һарын туршада 12 дахин кино харуулха гэһэн дүрим баримталнабди, —гэжэ кинофикациин хүдэлмэрилэгшэд хэлэнэ.

Зүгөөр зарим һууринуудта фильм оройдоо хараха аргагүй. Тусхайлбал, Ноёхоной Түхэм гэжэ һууринда клуб үгы болгогдожо, киноаппаратура тодхохо арга байхагүй. Тиихэдэ Поворот һууринда клуб байбашье, киномеханик үгы. Мүнөөхи Ёнхорто ажаһуугшад кино бүришье үнихэнэй хараагүй. Тиихэдэ эдэ һууринуудай хүн зон артистнуудтай бүришье үсөөн уулзадаг гү, али огто уулзажа үзөөшьегүй байхадаа болохо. Баруун булангдахи телевизортээл «шүтэхэ» болодог ааб даа.

Медицинын, наймаанай асуудалнуудшье иимэрхүүгээр тэндэ шиидхэгдэнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Хангагшадые ойлгомоор. Жэшээлхэдэ, бодото эрхэ байдалгүй газарта медицинын ямар шанартай туһаламжа үзүүлхэбши даа. Юрын боро ажаһуудалда хэрэгтэйл сай, дабһан мэтын эд бараанһаа ондоо ямар ассортиментээр зониие хангалтайб? Мебель, үнгэтэ телевизор тэндэхи магазинханда миин хэбтэхэдээ болохол. Мэдүүлгэ-захилаар лэ худалдаанай юумэнүүдые асараагүйдэ, наймаан гүйдэлгүй байха аалам? Теэд наймаанай иимэшье гурим, сэхыень хэлэхэдэ, һайнаар эмхидхэгдээгүй байһаар.

Соёл-гэгээрэлэй, медицинын, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдые шүүмжэлнэшье бэшэбди. Зүгөөр бага һууринуудай байдал тушаа асуудалнуудые шиидхэлхэ хөөрэлдөөндэ уншагшадые уриха хүсэлэнтэйбди.

Эхэ орондоо дуратайбди гэһэн ехэ мэдэрэл түрэһэн гэрэймнай богоһоһоо эхитэй бэшэ гү? Хэдэн зуугаад гол мүрэнүүдэй Байгал далайда шудхаһан мэтэ томо, жэжэ һууринуудһаа, хотонуудһаа республикамнай бүридэнэ ха юм. Энэ мэдэрэл хэды олон шүлэг, дуунуудые түрүүлээб! «Газар дэлхэйн сээжэн дээрэ ганса тоонто эхэ нютаг алаг зүрхыем хүлгөөн байдаг... Налгай аба, эжын юрөөһэн нангин газар хэды һайхан бэ...» гэхэ мэтэ мүрнүүд һанаанда даб гээд ороно.

Теэд хэды халаглабашье, сэдьхэлдэ тон дүтын зарим юумэнүүдтэй хахасаха баатай болоно ха юмбибди. Хүдөөгэй байдалай хуушан гурим ёһо бусалтагүйгөөр «Үбэлжөөн, хабаржаан, зуһалангуудай үедөө тойроһон дүхэриг сооһоо» мултаржа ошоо. Мүнөө үеын үйлэдбэриин харилсаанай ёһоор, хүн зоной ажаһуудалай гурим тогтонижорно.

— Юрэдөө, энэ Ёнхор манда «мухар гэдэһэн» шэнги юумэн болоод байна. Һуурилжа, бүхы гэрнүүдые колхозой түб асарха арга боломжо, хүсэ шадал мүнөө дээрээ манда үгыл. Хэдэн хонишодые эндэ байлгахаһаа гадна үйлэдбэриин ондоо албанда эндэхи зониие хэбаадуулха аргагүйбди, — гэжэ «Эрдэм» колхозой правлениин түрүүлэгшэ Б. Л. Доржиев һанаа зобонгёор хэлэхэ юм.

Үнэхөөрөөшье, иимэ байдал эндэ тохёолдонхой. Бага бусад һууринууд иимэрхүү хуби заяатай хаш.

Энэ бэшэгэй зураглагдажа байхада, Хоринэ посёлково, Хонхолын сельскэ, Шанагын сомоной Соведүүдэй абаһан экономическа хүгжэлтын түсэбүүд олонитэдэ мэдээжэ болобо. Республикымнай олон тосхон һууринууд жэл ерэхэ бүри болбосон түхэлтэй боложо байна ха юм. Хүдөөдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ барилга хэгдэдэг болоо. Олон тосхонууд генеральна түсэбөөр бодхоогдоно, һэльбэгдэн шэнэлэгдэнэ. Саашанхи хүгжэлтэнь имагтал үйлэдбэриин хэмжээн болон эрилтэһээ дулдыдана. Мүнөө хүдөөдэ юун баригданагүйб даа?! Мантан техникын депо, дабхар гэрнүүд, кинотеатр, кафе, стадион гэхэ мэтэ.

Энэ хадаа манай жабхалантa байдалай гэршэ тэмдэг ха юм. Гэбэшье, гэбэшье... Хэн нэгэнэй тоонто бууса байһан мүнөөхи бишыхан һууринуудай үрхөөрөө үшөө утаа бадхуулжа байхада, тэдэниие дан хэрэгсээхэсэ, тоохоёо болихо гээшэмнай баhал ямар юм?

Н. НАМСАРАЕВ,
журналист.

Р. Шоймарданов

ШАГНАЛШИ, ТҮРЭҺЭН НЮТАГНИ

* * *

Шагналши,
Түрэһэн нютагни,
Шамдаа хэды дуратайгаа
Дэрэһэн хуурыеш
зэдэлгэн,
Дороо һуужа
Хэлэһүү...
Үүрэй толонойш уурагые
Ужа тэнжэһэн хадаа,
Хонидойш мааран
соогуур
Хоолойгоо шалгажа
гараһандаа,
Ууган сэсэн үбгэдэйшни
Ухаае дахажа тулиһандаа,
Шамтаяа
Уулзаха, тарахадаа,
Сэгнэжэ баяраа
һураһандаа,
Булаг-нюдыеш сэхэ харан,
Хэлэхэ эрхэтэй болоолби—
Дурлажа садахагүй
байһан
Тухайгаа,
Түрэһэн нютагни!

* * *

ЭМГЭЙДЭЭ

Хүнэй шарайда
Һүүдэрээ мүнхэлдэг
Хүгшэн модоной
Мүшэрнүүдэй
Угалза юм
Ажабайдал;
Хүгшэрһэн нюдэнэй
Үнгэдэл
Ойлгогдошогүй юм
Шараинь...
Удаан харанаб
Үдэшын толон дор
Шамаяа,
Һүүлшын элшые
Альгандаа табяад
Тааланаб.

УРАН ЗОХЁОЛШЫН ДУРАСХААЛДА

Бэлигтэ уран зохёолшо Д. О. Батожабайн түрэһөөр 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дурасхаалай үдэшэ буряад драмын академическэ театр соо болобо.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай нийтын эрдэмэй институдай директор, Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин гэшүүн, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор В. Ц. Найдаков уран зохёолшо Д. О. Батожабайн зохёохы ажал ябуулга тухай дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ.

СССР-эй арадай артистка М. Н. Степанова, бэлигтэ уран зохёолшотой Москвада Литературна институдта хамта һураһан поэт С. Ангабаев, драматург, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ш-Н. Цыденжапов гэгшэд дурдалгата үгэнүүдые хэлэбэ.

Удаань ехэ концерт болоо. «Урбаанай уршагта ябадал», «Зүрхэнэй шарха», «Катастрофа» гэһэн зүжэгүүдһээ хэһэгүүд харуулагдаа, Д. Батожабайн зохёолнууд уран гоёор уншагдаа, дуунууд дуулагдаа.

М. ДАНИЛОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Буряадай АССР-эй габьяата артистка Н. Токуренова, Буряадай АССР-эй габьяата артистка Б-Х. Рабданова гэгшэд — «Урбаанай уршагта ябадал» гэһэн зүжэгтэ.
2. СССР-эй арадай артистка М. Степанова Буряадай АССР-эй арадай артист Г. Бутуханов хоёр «Зүрхэнэй шарха» гэжэ зүжэгһөө хэһэг наадажа байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ШОГ

«ӨӨДЭНЬ ХАЯҺАН ШУЛУУН...»

Нэгэ нютагта архиин халуунда дуратайшаг, һамгаша хүн байһан гэхэ. Тэрэ эмэгтэйшүүлые бэедээ эрьюулхэдээ тон бэрхэ, гэргэд бэреэдэй, холшор залуу үхидэй дурые буляаһан тухайгаа нюдэндөө тороһон лэ хүндэ омогорхон хөөрэдэг, эсэсэй эсэстэ эрэ бэеынгээ шадал тамирые һайрхадаг өөнтэг зантай байһан юм. Теэд энэ шэнжыень үлүүдэ шүүмжэлэнгүй, хүн зондо мээхэй дуратай «гуманист» хүн лэ эхэнэр эльгэтэй байдаг ха юм гэһэн нэгэ баталамжаар сагаалая.

Гэбэшье һалхин хиисхүүр хүйхэрнай «бурханай» табисуураар (өөрынь хэлэдэгээр) һамгаша байхаһаа гадна бусадые муушалхадаа, нэгэнһээ нүгөөдэдэ хоб жэб шэрэхэдээ дутуугүй ехэ онол шадабаритай байшоо. Илангаяа ойлгомжогүй, холшор ябадалай гэмээр алдуу эндүү гарgaһан залуу басагадые хуха нуга хэлэжэ хаядаг һэн. Тиихэдээ тэрэмнай «Өөдэнь хаяһан шулуун өөрын толгой дээрэ бууха» гэһэн сэсэн мэргэн оньһон үгэнүүдэй гүн удхые арайл хожомдон ойлгоо даа.

Ухаагаа алдатараа, уймарлатараа гэхээр дурлаад, хоёрдохёо гэрлэжэ байһан үень һэн ха. Залуу һамганайнгаа урдуур борьбо дээрээ богтогонон, үльмы дээрээ үндэлзэн, зол хубидаа, жаргалдаа дашуураад ябахадань, үһөө нэхэһэн нэгэн гэнэнхэн гэргэнэйнь шэхэндэ олон табые шашажархёо ха. Урдынгаа ушаралта ябадалнуудые наһанайнгаа ханиһаа гол таһа нюуһан эрэмнай мүрдүүлхэ мүшхүүлхэ, дайлуулха дабһалуулхадаа ёһотойл зоболон тамые гүйсэд мэдэрбэ бшуу.

«Хаяад ябашана ээ гү? Ямар муухай досоохитой, хорон хордоһон хүнүүд энэ дэлхэй дээрэ ажаһуудаг юм! Хүл дорохи хүрьһэтэ газарынь яажа хамхаран сүмэрнэгүйб!» — гэжэ байгаад хара буужа, хара хирээдэл хаагалжа һуугаа һэн...

Теэд энээхэн бодол нэн түрүүн өөртэмни сэхэ хабаатайл гээд һанаха ухааниинь хүрөө гээшэ һэн гү, али үгы гү?

Г. БАЗАРЖАПОВА.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 10.05 — Үглөөнэй гимнастика. 10.30 — Уласхоорондын конкурсын лауреат. О. Вострели[illegible] наадаха (баян).

Улаан-Үдэ. 10.55 — «Спортын һонин». 11.40 — Үхибүүдтэ — «Чиполлино» — мульт-фильм.

Орбита. 12.25 — «Спортлото[illegible]тогой» 21-дэхи тираж. 12.35 — «Харгын аюулгүе зайсуулха». 13.05 — «Радуга» — арадай уран бүтээлэй телевизионно программын уласхоорондын IV фестиваль. Финлянди. 13.40 — «Мүнөөдэр — түбэй дэлхэйдэ». 14.00 — «Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга». 14.30 — Грузиин Гүрэнэй академическэ габьяата хатарай ансамблиин концерт. 16.15 — Уран һайханай гимнастикаар СССР-эй чемпионат. 17.00 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 18.00 — Пионернүүдэй бүхэсоюзна VIII слёт. «Искусствын мастернүүдэй концерт — үхибүүдтэ». Москвагай Пионернүүдэй ордонгһоо дамжуулга. 19.00 — Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенскиин хөөрөөн. 19.[illegible] — Концерт. 19.40 — 19.55 — Забһарлалга. 19.55 — «За Пиренеями — Испания» — телевизионно баримтата фильм. 20.50 — Хилэ сахигшадай үдые угтуулан. «Гүрэнэй хилэ[illegible] — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи фильм). «Мы наш — мы новый...» (1-дэхи сери). 22.[illegible] — «Время». 22.45 — Республикын Компартиин байгуулагдаһаар ба Грузида Совет засагай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе угтуулан. Грузиин ССР-эй искусствын мастернүүдай концерт. 23.45 — «[illegible] кадром» — телевизионно баримтата фильм. 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Тб).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита». 10.55 — «Москвичка» — телевизионно клуб.

Улаан-Үдэ. 12.25 — «Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүдэй программа. 13.[illegible] — Үхибүүдтэ. «Жили-были в первом классе» — уран һайханай фильм. 14.35 — «Лол[illegible] — фильм-концерт.

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 — «Ши[illegible]тарай һургуули». 15.50 — «Эрдэм наукын һонин». 16.20 — И. Брамс. Хүгжэм. 16.55 — «Ород хэлэн». 17.25 — «Манай саад». 17.55 — М. Горький. «Васса Железнова». СССР Союзай Гүрэнэй академическэ Бага театрай фильм-зүжэг. 19.40 — Байдарка ба каноэгээр уласхоорондын мүрысөөн. 20.[illegible] — «Шинии телефон: Москва — баримтата фильм. 20.30 — «Хүгжэмтэ киоск». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, бүлшуул!» «Шэдитэ экран». 21.[illegible] — «Элүүр энхэ байлга». 22.[illegible] — «Время». 22.45 — «У [illegible]ра» — уран һайханай фильм (1-дэхи сери).

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

АЯНШАДАЙ ХАНИНАР

АРБАН юһэдэхи зуун жэлдэ ород аяншалагшад-шэнжэлэгшэдэй оролдолгоор географическа нээлтэнүүдэй хэдэн олон зуун жэлэй түүхэдэ гайхамшагта хуудаһануудай нэгэниинь бэшэгдээ һэн.

Үнгэрэгшэ зуун жэлэй тэндэ географуудай «терра инкогнита» (үзэгдөөгүй газар) гэжэ нэрлэдэг Түбэй Азиин үзэгдөөгүй дайдые эрдэм наукын аша туһада ород эрдэмтэдэй нээһэниинь элитэ. Гансал урданай хитад түүхэ-бэшэгүүдһээ, мүн элдэб замуудаар Хитадай дотор нютагуудта гулдиран орожо шадаһан католическа миссионернүүдэй үлүү этигэхээр бэшэ хөөрөөнһөө тэрээн тухай хүнүүд дууладаг байгаа гэхэ.

Зүгөөр Россида географическа бүлгэмэй байгуулагдаһанай һүүлээр удаан болонгүй Түбэй Азиие географиин талаар шэнжэлгэдэ шэнэ үе шата эхилээ һэн.

Хяагта... XVIII зуунай Россиин политическэ элитэ ажал ябуулагша граф Савва Рагузинскиин эхин һуури табиһан урданай хото. Гансашье худалдаа наймаанай бэшэ, харин географическа эрдэмдэ нэрэеэ алдаршуулһан энэ хото Россиин түүхэдэ онсо шухала үүргэ дүүргээ юм. Элитэ томо аяншалагшад Н. М. Пржевальскиин, П. К. Козловой, В. Д. Обручевой, Г. Ц. Цыбиковэй, бусад олон экспедицинүүд бэлэдхэл, бүридэлөө дууһан дүүргэжэ, холые зорин, эндэһээ оло дахин гаража, ишээл Түбэй Азяар аяншалһанай удаа тэхэридэг һэн. Академик Окладниковай уранаар тодорхойлһоной ёһоор, тэдэн Монголой болон Түбэй Азиин хубхай хооһон губинуудтай, эндэһээл һүүлшынхеэ эрьежэ харан, хахасадаг байһан.

Наймааша хүнүүдһээ, тэдэнэй туһамаршадһаа аяншалагшад Түбэй Ази тухай даб дээрэ хэрэгтэй болохо мэдээнүүдые абадаг байгаа.

Хяагтада бүридэлөө дууһан тодорхойлжо, тоног зэбсэгээ бэлэдхэжэ, ехэнхинь манай нютагай газаршад болон һахюул сэрэгшэдээр экспедицинүүдээ бүридүүлдэг байһан. Тэдэн аяншалагшадтай хамта бэрхэшээл гасалангуудые дабан, географическа нээлтэнүүдтэ сэхэ хабаатай бшуу. Түбэд, Джунгариин хубхай шулуун дайдаар, Губи, Ордосой элһые умбан, хэдэн мянгаад километр ябажа, Хуанхэ, Меконг мүрэнүүдэй эхин хүрэтэр ошожо, унтаржа залирһан Хара-Хотын, Ноён уулын гүбээнүүдые шэнжэлхэ зорилготойгоор малталгада тэдэ хабаадаһан байна.

Манай нютагайхидай дунда Хара хотые нээлгэдэ онсо ехэ аша габьяатай байһан Шара голой станицаһаа угтай Цокто Бадмажаповые нэн түрүүн тэмдэглэмээр... Хожомоо Собенниковоо болон аха дүү Молчановуудай компаниин худалдаа наймаанай түлөөлэгшөөр Алашань хотодо байхадаа, Түбэй Ази ошожо ябаһан бүхы экспедицинүүдэй бэлэдхэлдэнь тэрэ хамһалсаһан байна. Алдар суута аяншалагшад Н. М. Пржевальский, П. К. Козловтой хамта ябалсаһан манай нютагайхидһаа Дондок Иринчеев мүн лэ ехэ габьяатай. Түбэй Азяар бүхы аяншалганиудтань хани нүхэр боложо ябаһан энэ хүниие Николай Михайлович Пржевальский тон үндэрөөр сэгнэн, ушаргүй хүндэлдэг байһан шуу. Урдань хүнэй ябаагүй, һаад бэрхэшээл ехэтэй газар нютагуудаар зүгшэглэлэе алдуугүйгөөр олохо шадабаритай угаа бэрхэ харгын залуурша байһан габьяатай.

П. К. Козловой хани нүхэр, габьяата хасаг, урядник Арьяа Мадаев-Хара-Хотодо «А» тэмдэгтэй субарга сооһоо сэгнэшэгүй гар бэшэгүүдые, мүн «Амитабхын үзэгдэл» гэһэн зураг-бурханиие эгээл түрүүлэн олоһон юм.

Пржевальскиин 3-дахи, 4-дэхи экспедицидэ хабаадаһан тусгаар бэрхэ препаратор Пантелей Телешев Гуджиртуйда (мүнөө Захааминай районой Хужарта) ажаһуудаг һэн. Мэдээжэ аяншалагша тэрээндэ ехэ дуратай байһан, мүн удаан саг соо тэдэ хоёр дүтын хани нүхэд боложо ябаһан түүхэтэй.

Эдэ экспедицинүүдтэ хабаадалсаһан Жарников, Г. Иванов, Г. Бадмажапов, М. Санакоев, Соковиков, П. Напалков мүн лэ Байгал шадар ажаһууһан һурагтай.

Экспедициин гэшүүд аяншалгын үедэ бэе бэедээ дадан нүхэсэжэ, һүүлдэнь удаан саг соо дүтын хани нүхэд боложо ябадаг һэн. Энээн тухай Бүхэсоюзна Географическа бүлгэмһөө манда ерэдэг тэдэнэй өөһэд хоорондоо олон жэл соо абалсаһан бэшэгүүд гэршэлнэ. Н. Пржевальскиин туһалагша В. Роборовский иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Булта нэгэ һаналтай, нэгэ хүсэлтэй, адли нэгэ эдеэ эдижэ, Николай Михайловичай толгойлдог нэгэ бүлэ боложо ябадаг байгаа. Тон хатуу шангашье һаа, зүгөөр һайн дураар хабаадалсаһан агууехэ нангин энэ хэрэгтэ шадаал һаа, ехэ хубита оруулха гэһэн эрмэлзэлээр зоригжоһон, һайн һанаанай журам энэ бүлэ соо илан мандадаг бэлэй. Сэрэгшэ, хасаг бүхэн шадаха зэргээрээ оролдодог байгаа бшуу».

Өөрынгөө хани нүхэд тухай хододоо дулаанаар дурсадаг байһан Н. М. Пржевальский: «Эхэ ороноо хаана яана холо, бүхыгөөрөө маанадһаа ондоо, хари зоной дунда түрэл аха дүүнэртэл сүг хамта һаад бэрхэшээлээ, гай гасалангаа, баяр баясхалангаа хубаалдан, ажаябагша бэлэйбди», — гэжэ бэшэһэн байдаг.

Түбэй Азидахи географическа нээлтэнүүдтэ онсо шухала үүргэ дүүргэһэниинь хараада абан КПСС-эй Буряадай обком, республикын Министрнүүдэй Совет Түбэй Азида Россиин хэһэн географическа нээлтэнүүдэй музей Хяагта хотодо Воскресенскэ һүмын байшан соо нээхэ тухай тогтоол абаад байна. Энээнтэй дашарамдуулан, урданайнь түхэл бусааха зорилготойгоор тус һүмэ мүнөө һэльбэн шэнэлэгдэжэ байнхай.

Мүнөө үедэ бүлэг хүдэлмэрилэгшэд ерээдүйн музейдэ документ, фото-зураг, экспонадуудые суглуулан гуримшуулха талаар Москва, Ленинград, Улаан-Үдэ, Хяагтада ехэ хүдэлмэри ябуулна. Ниилээд һонирхолтой экспонат, ном, документнүүд олдонхой. Тэдэнэй тоодо, монголшо эрдэмтэ граф Е. Грум-Гржимайлын хүдэлмэриин кабинет библиотекэ хоёр, Пржевальскиин бивуак (отог), П. К. Козловой монгол-түбэд экспедициин ориентолог (зүүн оронуудые шэнжэлэгшэ) Е. В. Козлова-Пушкаревагай экспедиционно хүүртиг гэхэ мэтэ ороно.

Нилээд олон документ, фото-зураг, слайд (хууха дээрэ буулгаһан фото-зураг), хубиин хэрэглэмжын зүйлнүүдые В. А. Обручевой басаган — Наталья Владимировна Обручева музейдэ бэлэглээ.

Аяншалагша, граф Грум-Гржимайлын түрэл болохо Л. А. Смольянинова тэрэнэй фото-зураг, портрет, номуудайнь барламал хэһэгүүдые музейдэ мүн лэ тушаагаа. Аяншалагшад Сапожников, Усов гэгшэдэй ойрохид экспедициин үедэ тэдэнэй хэрэглэжэ байһан зүйлнүүдые бэлэг болгон үгөө.

Тэрэшэлэн мэдээжэ аяншалагшадые хүргэлсэһэн зарим манай нютагайхидай зөөри зөөшын тэрэ зүйлнүүд суглуулагдажа байна. Гэбэшье тэдэнь үшөөл үсөөн.

Аяншалгынь үедэ бүтээһэн түйлай ехэ хүдэлмэриинь дүн болоһон «Буддист-паломник у святынь Тибета» гэһэн номой автор Гомбожап Цэбекович Цыбиковэй Түбэд худар ошожо ерэһэн экспедицидэ тэрээнэй хэрэглэһэн зарим тэды зүйлнүүд бии.

Түбэй Азяар аяншалагшадта болон тэдэнэй хани нүхэдтэ хабаатай материалнуудые музейдэ суглуулха зорилготой хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Тэдэнэй зууршалгаар музейдэ хэрэгтэй зүйлнүүдые суглуулха ябадалда хамһалсаха аргатай байжа магад Пржевальскиин, Козловой, Певцовой, Обручевой бусад экспедицинүүдтэ хабаадалсаһан манай нютагайхидай олонхи түрэлхид гаралхидынь мүнөөшье болотор элирүүлэгдээдүй.

Т. БАЗАРОН,
Буряадай нэгэдэмэл музейн түүхын таһагые даагша.

ХУБСАҺА ЯАЖА ХАДАГАЛХАБ?

Дулаанай хаһа орожо, шляпануудаа саана хадагалха саг ерэбэ. Тусгаар саарһан хайрсаг соо гү, али газетээр орёогоод, хажуудань нафталинтайгаар хадагалха хэрэгтэй.

* * *

Фетр шляпануудые хубсаһанай щеткоор сэбэрлээд, муухай газарнуудыень манна хүрпээгээр сэбэрлэхэ шухала.

* * *

Сайбар фетр шляпые хатаһан сагаан хилээмээр сэбэрлэһэн дээрэ.

* * *

Хүрин фетр шляпые бусалгаһан тамхинай уһаар сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ шляпаяа нэбтэ норгожо болохогүй.

* * *

Эрэшүүлэй шляпын доторые нашатырнэ спиртын холисоор (1 халбага спирт 10 халбага уһан) сэбэрлэдэг.

* * *

Хөөбэри гү, али ноолон малгайнуудые угааһанай хэрэггүй. Галдагдаһан магнези бензин хоёрой пастаар сэбэрлэһэн дээрэ.

* * *

Арһан пальто, хүүртиг гэхэ мэтые мылэтэй, нашатырнэ спирттэй уһаар сэбэрлээд, удаань касторово тоһоор һайса үрэгты. Үгы һаа, вазелин глицерин хоёрой нэгые хэрэглэхэдэ болохо.

* * *

Арһаар оёгдоһон хубсаһанай бэлээр элэдэг газарнуудые глицериндэһэн бүдөөр гү, али апельсинэй хальһаар хирэхирэ болоод лэ аршадаг байгты.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Килограмм шэгнүүр туйлагдаха» — Ч. Самбуевай түрүү бэшэг. «Түрүүшүүлтэй нэгэ зэргэдэ» — мэдээсэлнүүлэй суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Марксистско-ленинскэ һуралсал. «Һайн юумэнүүдыень халан абаха» — А. Коротаевагай статья. «Найдал» — Н. Карловагай зураглал. «Нэрэ хүндэ хайшан гэжэ олдоноб?» — Г. Шелкуновагай статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Бултанай һайндэр» — В. Миткиновагай статья. Социалис оронуудта. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй галхан.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01565. Заказ № 118. Индекс 5901.